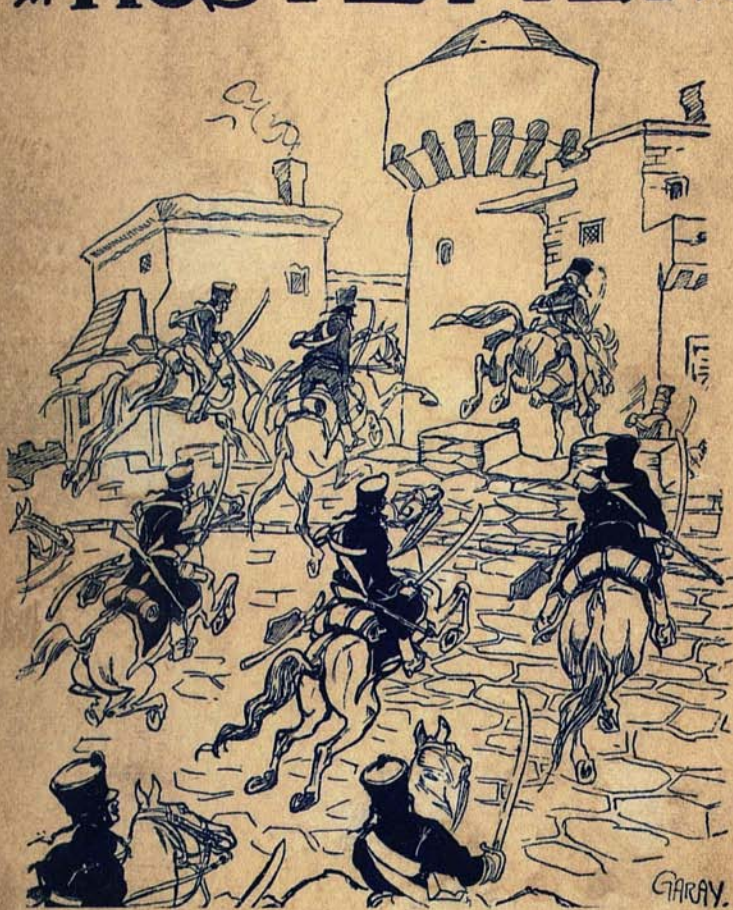

HAUGH BÉLA

VITÉZ
HÁRY JÁNOS
HŐSTETTEI

BUDAPEST FRANKLIN TÁRSULAT
1914

HAUGH BÉLA

VITÉZ HÁRY JÁNOS
HŐSTETTEI

A KISFALUDY-TÁRSASÁG SZÉHER-FÉLE PÁLYÁZATÁN
DICSÉRETBEN RÉSZESÜLT

★

GARAY ÁKOS RAJZAIVAL

BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1914

I.

Hogyan jöttem a világra.

Bizony mondom, szólt nagy büszkén a hegyoldalon levő pincéjébe hívott vendégeihez Vitéz Háry János, bizony mondom nektek, hogy az én világrajövetelem sem úgy történt, mint más közönséges emberé.

Mert bizony mondom, már a születésem is különös módon történt. Azt persze illik tudni mindenkinek, hogy Vitéz Háry János magyar nemesi családból származott. Még pedig ősrégiből, amely eredetét Ádámig tudja fölvinni. Dicső őseim sok jeles tettet vittek véghez, sok tatárt, törököt levágtak, adót nem fizettek, és akkora birtokuk volt, hogy egy esztendő alatt sem lehetett körülnyargalni. Hanem az édesapámra már csak kevés maradt, de annál több gyermekkel áldotta meg őt az ég. Hat fiú fogyasztotta már a kenyeret, mikor édesanyám azért imádkozott, hogy egy kis leányt is hozzon neki a gólyamadár.

Addig-addig imádkozott, míg a gólya is meghalotta a könyörgést, és megszánta édesanyámat. Fogta magát, és elrepült a Fekete-erdőbe, hogy ott kiválasszon egy csinos kis leánykát, aztán elhozza.

Háryék házába. A Fekete-erdő messze van innen, túl az Operenciás tengeren; s az erdő közepében van egy gyönyörű tó, amelyben tömérdek buzogány, sás, káka, nád, vizililiom és vizirózsa terem.

A sás, káka, meg holmi virágtalan növények tövében ülnek a fiúk, akik arra várnak, hogy a gólya elvigye őket; a vizililiom és vizirózsa levelei alatt pedig, hogy a nap le ne süsse arcukat, a leányok várakoznak.

A gólya tehát eljött a Fekete-erdőbe. Mikor leszállt a tó partján, körülnézett, mintha azon gondolkozott volna, merre menjen. Én jól láttam a hosszúlábú madarat, mert a part közelében egy buzogány tövében üldögéltem; s azt kívántam, bár csak engem fogna csőrébe, s vinne el innen a sok nyafogó gyerek társaságából. De a gólya nem sokat törődött velem, fejét billegetve ellépdelt másfelé, és buzgón keresgélt a vízben.

Úgy látszott azonban, hogy nem talált kedvére való csecsemőt. Visszafordult, s egészen a közelembbe jött. De rám sem nézett, hanem egy kis leány mellé állt, aki a szomszédságomban nőtt sárgaliliom-bokor alatt éppen egy kékszárnyú szitakötő után kapkodott. Gyönyörű szőke kis baba volt; nem csodálkoztam egy cseppet sem, hogy a gólyamadár rávetette a szemét.

Most már tudtam, hogy hiába kívánczozom ki a tóból, a gólya nem engem fog elvinni. Szomorúan lehajtottam a fejemet, s úgy hallgattam a hosszúlábú madarat, amint mondta a kis leánynak, hogy:

— Kicsikém, téged viszlek Háryékhoz.

— Oh jaj, sopánkodott a kis szőke, várjon kérem néhány percig, míg a frizurámat megigazítom.

— Ejnye te hiú boszorka, kelepelt a gólya haragosan, és odábblépett.

Éppen mellettem állott meg.

Nagyszerű ötletem támadt, de néhány pillanatig haboztam. Majd megragadtam a lábaszárát, s azon gondolkoztam, ne kérjem-e meg, hogy vigyen el engem a kis leány helyett. Azonban rám sem hederített, mikor a lábát rázogattam. Tudtam már akkor is, hogy gyámoltalansággal nem lehet boldogulni az életben; szemesé a világ.

Hirtelen fölálltam ülőhelyemből, s gyorsan mászni kezdtem fölfelé a gólya lábán. Mikor a szárnyáig értem, már könnyű volt a dolgom; lendítettem egyet magamon, s egyszerre a hátán teremtem. Kétlábú paripám alighanem csak most vette észre, hogy valaki hivatlanul a hátára mászott; visszafordította hosszú nyakát, s úgy megcsípte az oldalamat, hogy majdnem elkiáltottam magamat.

De a térdemmel erősen szorítottam, kezemmel pedig bögyébe kapaszkodtam, s egy liter tejért sem eresztettem volna el. Azt hiszem meggyőződhetett róla, hogy keményen ülök a hátán, s valószínűleg tetszett is neki bátor viselkedésem. Annyi bizonyos, kísérletet sem tett, hogy lerázzon magáról. Ellenkezőleg odaszólt a kis szőkének:

— Itt maradsz lelkem, ezt a kis fiút viszem el.

Aztán felröppent a levegőbe, s mihelyt megtalálta az irányt, indult Hányék háza felé. Hogy merre mentünk, nem igen emlékszem rá, mert egy kissé

szédültem a magasban. De azt tudom, hogy Hártyék nagy csodálkozva fogadtak. Még szegény beteg édesanyám is elmosolyodott, mikor meglátott a gólya hátán. Atyám pedig a térdére ütött örömében, s azt mondta:

— Ez ám a helyregyerek! Még sokra viheti, ha így folytatja. Bizonyisten nem bánom, hogy fiú. Ugy-e anyjukom, te sem bánod?

Édesanyám csak mosolygott, s magához szorítva csókolgatott, mialatt paripám is kiosont a szobából, s talán visszarepült a Fekete-erdő közepébe.

II.

Elvitt egyszer a harang.

Gyerekkorom minden részletét nem tudnám elmesélni, de arra emlékszem, hogy egyszer — hét-éves iskolásfiú lehettem akkor — elmentem világot látni. Nem éppen a magam jószántából, de azért nem bántam meg. Ugy történt a dolog, hogy falusi pajtásaimmal harangozni jártam a toronyba; meg az ott fészkelő baglyok és galambok tojásait is kiszedtük, és rántottát csináltunk belőlük.

De nem erről akarok beszélni, hanem furcsa utazásomról. Ezt pedig olyan alkalmatosságon tettem meg, amilyenén még nem utazott emberfia.

Nagycsütörtökön tudvalevőleg elrepülnek a harangok Rómába. Ezt mi gyerekek is jól tudtuk, de a harangozó is figyelmeztetett, hogy idejekorán eleresszük ám a kötelet, mert különben magukkal visznek a harangok.

Három pajtásommal mentem föl a toronyba, s még a lépcsőn is intettük egymást, hogy harangszó után rögtön el kell eresztetni a kötelet. Gyönyörűen elhúztuk az utolsó bőjti verset, s éppen oda szóltam pajtásaimnak, hogy: állj. Én húztam a legnagyobbat, az öreget; a harangszó végén én is

belekapaszkodtam a kötélbe, aminek következtében a harang nyelvének ingása gyöngébb lett. De maga a harang tovább lengett, s engem, a kötélbe kapaszkodót, hintálva, hol fölemelt, hol leszállított; mivelhogy a torony ablakában két civakodó veréb tűnt a szemembe, s ezen annyira elcsodálkoztam, hogy egészen elfeledtem a kötelet eleresztetni.

A harang pedig csak lengett-lengett. Egyszer csak azon vettem magamat észre, hogy röpülök a levegőben. Nem tudom megmondani, hogyan jutottunk ki a toronyból. Mikor visszanéztem, nem láttam mást, mint pajtásaimat, akik kétségbeesetten integettek, és kiabáltak a torony ablakából. Nem vagyok éppen ijedős természetű, de akkor megijedtem. Úgy megijedtem, hogy majdnem kicsúszott a kötél a kezemből.

De mikor hirtelen lepillantottam a földre, s láttam, milyen nagyot esném, ha leesném, keményen megszorítottam a kötelet, később pedig rá is hurokoltam a kezemre. Ekkor azonban már átrepültem falunk fölött, mert olyan gyorsan vitt a harang, hogy mikor hegyet kezdtem nézni, már a völgyön is túl voltam. És milyen völgyön! Egyik-másik olyan mélyre nyúlt le, hogy a csecsemő öreg ember lenne, mire feljön a fenekéről. A hegyek csúcsa meg éppen a csillagokig ért, s láttam egyet, amelyikre a Fiastyúk legeltetni vitte a csibéit.

Aztán mikor átrepültünk a hegyek fölött, akkor értünk ám csak oda, ahol a madár sem jár. Egy tenger fölé kerültünk, amelyik olyan nagy, hogy a másik partja éppen a világ végénél van. Mentünk is

fölötte egy jó óráig, s volt időm megnézni, mi van benne. Jó szememmel, hála Istennek, leláttam a fenekére, ahol a halak úgy hemzsegetek, mint itt-hon a hangyák. De nem amolyan keszegfélék; némelyik a hajókat úgy nyeldeste, mintha csak legyeket kapott volna be, a másik pedig annyi vizet fújt ki szörnyű szájából a levegőbe, hogy azon a helyen egy napig esett az eső! Hát még a tengeri pók! Az ám a valami. Olyan vastag szálból köti a hálóját, mint a derekam, mégis a lónagyságú rákok, amelyek a hálóba akadnak, kútágasnyi ollójukkal darabokra metélik a hálót, a pókkal egyetemben.

A tengeren túl egy tűzokádó hegyhez értem. Ennek a közelében olyan forróság áradt, hogy a harang is olvadni kezdett; s ha sokáig kellett volna itt lebegni, a kötélén kívül az egész harang elcsepegett volna. Hanem az ott lakók szeretik a tűzhányót, mert nem kell nekik fűteni való fát venni; kiki annyit visz haza puttonyában, amennyit akar. Vagy nem is visz, hanem ott pirítja meg a hegyen a szalonnáját.

Láttam ezenkívül sok egyéb csodát is, de most nem mindegyik jut az eszembe, mert úgy van az, hogy elfeled az ember egyet-mást, ha megöregszik. Hanem azt nem feledtem el, hogy Rómában beszéltem a pápával. Igaz, hogy nem is lett volna érdemes Rómába menni, ha a pápát meg nem láthatom. Aztán meg is érdekelttem, mert az úton sokat szenvedtem az átkozott kötél miatt, amelyen lógtam. Bevágta kezemet egészen a csontig, és még most is lehetne látni, ha itt maradt volna a nyoma.

De mikor Rómába értünk, akkor megkönnyeb-
bültem. A Szent Péter-templomának tornyába re-
pültek a világ összes harangjai, a mieink is. Az ab-
lakok körül úgy nyüzsögtünk, mint a kaptár szája
előtt a méhek. Sokáig kellett várni, míg bejuthat-
tunk. Van ebben a toronyban egy akkora szoba,
hogy belefér a világ minden harangja, s valameny-
nyinek megvan a maga helye. Mindegyik tudja,
melyik szögére kell magát felakasztania, s itt várják
meg a pápát, aki számon tartja őket, és beírja a
noteszébe, ha valamelyik hiányzik. Láttam itt akkora
harangokat, hogy a mi templomunk tornyostul el-
férne bennük; de olyan kicsinyeket is, hogy a
gyöngyvirág kelyhénél semmivel sem nagyobbak.
Ezek a tündérek országából jöttek. Volt itt arany-
ból, ezüstből, de még üvegből készült harang is;
volt mindenféle.

Hanem ezeket már nem a kötélén lógva néztem
meg. Mihelyt elhelyezkedtünk, kezemről leoldoztam
a hurkot, és felültem a harang nyelvére. Ott vár-
tam meg a pápát is, akit annyi pap kísért föl a
toronyba, amennyi ember nálunk vásárkor sem szo-
kott összeverődni.

Mikor a pápa valamelyik harang elé érkezett,
megbillent az a szegen; így üdvözölte az egy-
ház fejedelmét. A mienkre csak későn került a
sor, s már kezdtem egy kissé aggódni, mit fog-
nak velem csinálni, ha meglátnak. Egyszer csak
hallom ám:

— Hát ez a magyar gyerek hogy került ide?

— A harangkötélén jöttem, feleltem nagy bátran.

ami alighanem megtetszett a szentséges atyának, mert jóízűen mosolygott, aztán tovább beszélt:

— Derék gyerek vagy fiam. Szeretem az ilyen bátor fiúkat. De attól tartok, hogy megver az édesapád, mivel nem kértél tőle engedelmet az utazásra. Hanem mondd meg neki, hogy tiszteltetem, és azt üzenem, hogy ne bántson. Talán elengedi a botot.

Majd belenyúlt reverendája zsebébe, kivett egy fényes ezüstpénzt, és ideadta nekem. Illedelmesen megköszöntem, és kezet csókoltam neki.

— Visszamenőben vigyázz fiam, hogy le ne fordulj az ülésedről, mondta nyájasan mosolyogva, és odább ment.

Dehogy is fordultam le. Ellenkezőleg olyan kényelmes helyem volt a harang nyelvén, hogy jobbat sem lehetett kívánni. Csak az éhség kezdett gyötörni, mivel már két napja semmit sem ettem. Szerencsére a tejút mellett repültünk el, s a kalapomat néhányszor belemerítvén, jóízűleket ittam az égi tejből, amely a csokoládé-kávénál is finomabb.

III.

Megfogtam a nyúl farkát.

Édesapám nem akarta elhinni, hogy a pápa őszent-sége tiszteltette; de azért nem vert meg, csak összeszidott, mert nem hoztam neki citromot és fügét a taljánok országából. Pajtásaim pedig abban tamáskodtak, hogy Rómában lettem volna. Azt mondták, hogy csak a szomszéd faluig vitt a harang, ahol lerázott magáról. Eleinte nevettem őket, de később megharagudtam, és jól elvertem néhányat, aminek az lett a következménye, hogy többé nem mertek kételkedni.

De egyszer meg is mutattam nekik, hogy nem olyan közönséges gyerek vagyok én, mint amilyenek gondoltak. Azon vitatkoztunk, hogy ki tud közöttünk leggyorsabban futni. Persze, mikor megpróbáltuk, én lettem az első. Büszkeségemben azzal kezdtem kérkedni, hogy én a nyulat is elfogom, ha akarom. Be kell vallanom, hogy egy kicsit többet mondtam, mint szabad lett volna. De nem azért teremtett az Isten magyarnak, hogy szavamat be ne váltsam. Fogadtunk tíz dióba. Először úgy akartam kijátszani őket, hogy elcsíptem a szomszédunk egyik házinyulát. Hanem erre azt mondták, hogy: nem gilt. Hogy ők mezei nyúlra fogadtak.

— Jól van, feleltem nekik, de adjatok egy heti időt, hogy begyakorolhassam magamat.

Meg is adták. Én aztán kimentem a mezőre, és lestem a nyulakat. Ha valamelyiknek közelébe kerülhettem, utána eredtem, és futottam, mint az agár. De nem birtam egyet sem megfogni. A hét már majdnem egészen letelt, s nagyon féltem, hogy benne maradok a hazugságban, mikor egy szerencsés véletlen kisegített a bajból. Éppen a mezőről tértem haza, még pedig nagyon fáradtan. Az úton egy megbokrosodott lóval találkoztam. A faluban megtudtam, hogy ezt a lovat csökönyösségéről a gazdája úgy akarta leszoktatni, hogy tüzes taplót tett a fülébe. Ettől bokrosodott meg, és vágatott, mint a szélvész.

Mikor a hét letelt, a falunkbeli fiúkat mind kihívtam a mezőre, hogy lássák miképen lehet a nyulat elfogni. Előbb azonban édesapám tajtékpipáját elcsentem, s beledugtam egy taplódarabot. Nem sokáig kellett járnunk, az egyik tarlóról fölpattant egy nyúl, s én nyomban utána iramodtam. Persze eleinte a tapsifüles jobban győzte, mint én, ámde futás közben hirtelen előkaptam a pipából az égő taplót, s belenyomtam a fülembe. Meg is eredtek ettől a lábaim. Igaz, hogy a fülem sajgott egy kicsit, de mindegy, gondoltam, a becsületért el kell viselni holmi apró fájdalmat.

Egy-kettőre a menekülő nyúl közelébe kerültem, s már éppen le akartam hajolni, hogy a lábát elkapjam, de a füles megérezte a veszedelmet; ravasz fogással fordult egyet, és a kukoricatábla felé tar-

tott. Ha oda beveszi magát, vége a fogadásbeli tízdiónak. Megfeszített erővel száguldottam a nyomában, s a kukoricás szélén, de éppen a szélén, megragadtam a farkát, fölemeltem, és mutattam pajtasaimnak.

Tátották szegények a szájukat, a nyúl azonban keservesen sírni kezdett. Mindig jó szívem volt, még az állat szenvedését sem tudtam soha nézni; Isten neki, eleresztettem a kapálódzó nyuszt. A fogadást úgyis megnyertem.

Hanem a fülem, a fülem. A balfülemre megsüketültem. Nem hallottam én azon semmit, még az ágyúlövést sem. Igaz, hogy ágyúval akkortájt nem lödöztek felénk, de a franciáknál lödöztek, és azt sem hallottam.

Azon csodálkoztok úgy-e, hogy most már nem vagyok süket? Hja, annak is megvan a maga története. Mikor édesapám megtudta, hogy milyen bolondot csináltam, nagyon mérges lett, és azt ígérte, hogy agyonüt, ha még egyszer taplót találok a fülembbe dugni. Másrészt azonban sajnált, hogy elvesztettem a hallásomat, s rögtön elhivatta a doktort, aki belekukkantott a fülem kagylójába, és azt mondta, hogy itt nincs segítség, mert a tüzes tapló kiégette a dobhártyámat.

Meg voltunk ijedve, de atyám nem adta föl a reményt. Azt gondolta, hogy a falusi felcser nem érti a dolgát. Ezért elvitt a városi tudósokhoz, de ezek szintén csak azt mondták, hogy kilyukadt a dobhártya, azt ők nem tudják megfoltozni.

Szomorúan tértünk haza falunkba, s bele kellett

abba nyugodnom, hogy a balfülemre sohasem fogok hallani. Történt azonban, hogy a falu végén lakó javasasszony, a vén Kati néni, megtudta, micsoda baj ért engem. Eljött szüleimhez, és erősen fogadkozott, hogy ő meggyógyít. Apám kizavarta a vén boszorkányt az udvarból, de én utána sompölyogtam, és megkértem, hogy segítsen rajtam, ha tud. Kati néni szurtos kezével megcirógatott, és azzal bízott, hogy két hízott kácsáért megfoldozza a dobhártyámat, csak a községi dobos dobjának a bőréből szerezzek egy tenyérnyi darabot. Mert másból nem lehet rá foltot vetni.

Megígérttem a két hízott kácsát, ráadásul egy döglött libát is; s abban állapotunk meg, hogy másnap a dobbőrrel együtt elmegyek hozzá.

A községi dobhoz nem volt nehéz hozzájutni, mert a jegyző rendesen a kocsmában szokott tartózkodni. Egy lélek sem látott, mikor beosontam az irodába, és kivágtam a dobból egy darabot.

Azon a napon nagy zivatar keletkezett, a villám több helyen beütött. A községi tanács nagy bölcsen kisütötte, hogy a dobba is belevágott az istennyila; csak azt nem tudták megérteni, hol ment ki belőle, mert a dob fenekének semmi baja sem volt. A bíró úgy oldotta meg a kérdést, hogy ki sem ment, hanem valószínűleg benne szorult; amiért senki sem mert hozzányúlni, hátha váratlanul előugrik, és agyonsujt valakit. Inkább vettek új dobot.

Én meg a bőrrel beállítottam Kati nénihez, aki varázsitalt főzött, és ebben áztatta a hozott bőrdarabot. Mikor már jól megpuhult, leültetett egy ló-

cára, aztán tűt, cérnát vett elő; s azt sem mondhattam, hogy: kukk, kifordította a fülemet. A többi már nem volt nehéz elvégezni. Fájt ugyan egy kissé, mikor a foltot lyukas dobhártyámra öltögette, de kiállottam azt is.

Fülem pedig meggyógyult, és most is úgy hallok rajta, hogy jobban sem kell. Néha azonban dobszó riaszt föl. Eleinte azt hittem, hogy a községi dobos akar valamit hirdetni, de később rájöttem, hogy a dobhártyámon levő folt miatt cseng a fülem.

IV.

Hullócsillagot vittem a tanítómnak.

Egyszer bérálni járt falunkban a püspök, aki nek valaki elmondta, hogy én igen híres gyerek vagyok. Maga elé hívatta atyámat, és bízta, hogy taníttasson ki, mert csak úgy válhatik belőlem igazi nagy ember, talán még esztergomi hercegprimás is. Édesapám eleinte ellenkezett, és azt mondta, hogy a magyar nemes ember fiának nem kell tanulni, mégis úr lesz belőle. Hanem a püspök addig beszélt a lelkére, míg megadta magát, és elhatározta, hogy beád az esztergomi szerzetesek iskolájába. Hátha csakugyan sikerül a primásság.

Mondhatom, nem nagyon örültem ennek az elhatározásnak, mivel magam is azt tartottam, hogy kard, puska, gyeplő való a magyar kezébe, a betűn pedig hadd rágódjék a német. Mert szó ami szó, a betűt nem szerettem. Hanem ez már régen volt, nagyon régen. Azóta megbántam. Űsse kő, most már nem lehet rajta segíteni.

Tehát beadtak az esztergomi szerzetesatyák iskolájába. Tolnától Esztergom messze van, akkor még messzebb volt, mert kocsin kellett utazni. De ha valaki primás akar lenni, nem tehet mást, minthogy

Esztergomba megy tanulni. Primás ugyan nem lettem, de némely tapasztalatot szereztem a Duna partján, a várhegyen, no meg az iskolában is. Mert néhány évig csak kibirtam valahogy a latin szót, ámbár nehezen; hanem a természettudományokba beletörött a bicskám.

Úgy történt a dolog, hogy volt egy öreg tanítónk, akivel meggyűlt a bajom. Vagy hogy neki gyűlt meg a baja velem. De ez mindegy. A fő az, hogy az öreg tanító egyszer a hullócsillagokról magyarázott, és azt mondta, hogy szeretne egyet bemutatni, de nem teheti, mert Esztergom körül ilyet még nem találtak.

Majd hozok én, gondoltam magamban; én, aki a Tejútból is ittam, meg a Göncöl szekeren is ülhettem volna. Már én csak tudok egy nyomorúságos hullócsillagot fogni, ha akarok.

Este föl is mentem a várhegyre, mert úgy láttam, hogy arrafelé szoktak a csillagok hulldogálni. Hanem hiábavaló volt a nagy fáradság, minden csillag a Dunába pottyant. Utánuk ugrani pedig nem volt érdemes, mivel az éj sötétjében bajos lett volna kihalászni a mély vízből. Aztán a víz valószínűleg ki is oltotta fényüket, s én olyat akartam az iskolába vinni, amelyik ragyog.

Egész éjjel törtem a fejemet — szinte bele is puhtult a koponyám — mimódon foghatnék csillagot. Reggelre végre kieszeltem a fortélyát.

Mihelyt az iskolából kijöttünk, elmentem az Ab-rincs nevű kovácshoz, és elkértem tőle azt a nagy patkót, amelyik a műhelye előtt lógott. Ezt a pat-

kót megmágnesoztam, mivel azt hallottam az iskolában, hogy a hullócsillag legnagyobb része vas. A mágnes vonzza a vasat, tehát a hullócsillagot is a közelembe fogja vonzani. Persze, a művelethez erős mágnes kellett, aminek az előállítása nem valami nehéz feladat. Minden gyerek meg tudja csinálni.

A kovács patkójába annyi mágnességet dörzsöltem, hogy este alig birtam végigmenni a városon. Nemcsak a kocsik akadtak meg a roppant vonzástól, de a járókelők zsebéből is kiszökött mindennemű vasból készült jószág; s annyi kés meg kulcs ragadt a patkóra, hogy alig győztem leszedni. Egy vaskereskedésben meg éppenséggel nagy bajt csináltam, mert mikor elmentem az ajtó előtt, a polcokon levő tárgyak mind leugráltak a helyükről, és ki is gurultak volna az utcára, ha a kereskedő idejekorán be nem csukja az ajtót.

De hogy nagyobb veszedelem ne történjék, kabátom alá dugtam a patkót, és futni kezdtem, ahogyan csak birtam. A várhegy oldalán vettem észre, hogy egy ember húzódik utánam, pedig ugyan csak erőlködött, hogy visszafordulhasson. Arra gondoltam, hogy engem akar kilesni; rá is kiáltottam, hogy menjen a dolga után. De nyögve felelt az atyafi, hogy nem lehet, mert nagyon húzza valami.

— Talán sok vas van kendnél? — kérdeztem.

— Nincs nálam egy huncut krajcár sem, — mondta az ember.

Mert Esztergomban vasnak hívják a krajcárt. Megmagyaráztam neki, hogy nem ilyen vasat gon-

dolok, hanem igazit; amire megint csak azt válaszolta, hogy nincs nála semmiféle vas, hacsak a neve nem, mert Vas Miskának hívják.

Most már értettem a dolgot. Mágnesem olyan erős volt, hogy még a Vas nevet is vonzotta. A szegény embert pedig úgy szabadítottam meg a vonzástól, hogy patkóm két végét beledugtam a földbe, s ezalatt Vas Miska elmenekülhetett. Én meg halagtam a hegyre, és bizonyosra vettem, hogy fogok csillagot.

Fogtam is. Patkómat az ég felé nyujtva olyan csillaghullást idéztem elő, amelyet ember még nem látott. Hullott a csillag, mint őszkor az érett gyümölcs. Itt is koppant, ott is. De legtöbb a Dunába esett. Végre egy a lábam elé pottyant; szerencse, hogy agyon nem ütött. Akkora volt, mint egy alma; nem hiányzott a hat csücske sem, de összelapult az esésben. És ragyogott.

Mikor föl akartam emelni, megégette a kezemet, ezért a mágnes-patkóval voltam kénytelen belepizskálni a zsebkendőmbe, s úgy vittem haza. Még a zsebkendőn keresztül is fénylett, s egész éjjel úgy világított, hogy lámpást sem kellett gyujtani. Reggel azonban, mikor a nap fölkelt, a csillag fénye kialudt.

Hanem azért elvittem az öreg tanítónak, aki szemüvegen keresztül is rosszul látott. Mindazonáltal megismerte, hogy csillag, csak azt nem tudta megmondani, milyen fajta. Nagyon megköszönte, és elvitte haza, hogy alaposan megvizsgálhassa.

De másnap nagyon mérgesen állított be az is-

kolába. Annyira összegazemberezett, hogy a föld alá süllyedtem volna szégyenemben, ha társam meg nem fogja a derekamat. Azt emlegette, hogy megcsaltam, s hogy megkapom érte méltó jutalmamat. Hiába esküdöztem, hogy saját kezemmel fogtam a csillagot, még dühösebb lett, és a testület elé vitt, ahol megkezdődött a szörnyű vallatás.

Elmondtam mindent annak rendje és módja szerint, de nem akarta elhinni senki. Azzal vádoltak, hogy közönséges dunai kavicsot vittem az öreg tanítónak, ami rút hálátlanság, visszaélés és gonoszság. Büntetésül aztán kitessékeltek az iskolából. De jobb is volt így, mert nem éreztem valami nagy kedvet a tudományos pályához; primás sem igen akartam már lenni.

Tulajdonképen örültem, hogy így fordult a dolog. Csak azt sajnálom még most is, hogy a csillagot nem adták vissza, pedig sokszor milyen hasznát vehettem volna, mikor pipára akartam gyujtani.

V.

Egy vén farkast is rászedtem.

Föl is út, le is út, mondták a szerzetesatyák, de én nem tudtam hamarosan elhatározni, merre menjek. Fölfelé nem igen volt keresetem, lefelé kellett tehát indulnom Tolnába. Csakhogy nem tudhattam bizonyosan, mit fog szólni édesapám ahhoz, hogy a primási székhelyet könnyelműen elhagytam. Talán meg is lepné váratlan érkezésem, s bosszankodnék amiatt, hogy nem küldhetett értem kocsit. Egy ideig kétségben voltam jövő terveimet illetőleg, végre mégis legcélszerűbbnek mutatkozott a hazatérés.

Főlszedtem sátorfámat — ami nem járt sok fáradtsággal — aztán bucsút mondtam a híres városnak. Hogy utamat megkönnyítsem, úszva akartam leereszkedni a Dunán. Visegrádig valahogyan el is úsztam, de az idő kezdett hidegre fordulni, s fázott a bőröm. Fölkapaszkodtam hát egy tót tutajára, s azon eljutottam majdnem Pest-Budáig. De Vác körül hajótörést szenvedtünk, már tudniillik nem a hajó törött el, amelyikbe beleütköztünk, hanem a tutaj szakadt széjjel. A szegény tót rákapaszkodott egy fenyőszálra, én meg — mivel fenyő nem volt a

közelemben — beleültem a tót nagykarimájú kalapjába, amely leesett fejről, mikor ő a vízbe bukkott. A kalapban egész kényelmesen tettem meg a hátralevő utat.

Pest-Budán néhány napig időztem, mert nem nagyon iparkodtam hazafelé. Hanem mikor esni kezdett a hó, kénytelen voltam nekivágni az útnak, amúgy gyalogosan. Itt-ott ugyan találkoztam egy-egy szánkóval, föl is kéredzkedtem rá; de jobbra mégis gyalog kellett utaznom, ami arra volt jó, hogy nem fáztam úgy, mint a szánkón.

Minden nagyobb baj nélkül elértem a rengeteg Bakony-erdőig, itt azonban már nem birtam tovább menni; mert igen-igen nagy volt a hó. Mit tehettem egyebet, fölmásztam egy fára, s úgy ugráltam egyikről a másikra, mint a mókus. Hogy nem szakadt le alattam az ág...? Nos, hát annak az volt az oka, hogy a hó oly sűrűn rakódott a fák koronájára, s a hidegtől a legvékonyabb galy is oly merevre fagyott, hogy borotvával sem lehetett volna elvágni. Ilyképen csak keresztülvergődtem valahogyan a Bakony-erdő tetején, és elértem a Balatonhoz, amely be volt fagyva.

Megpróbáltam nekiszaladni, hogy majd átcsúszom rajta, de csúszás közben belebotlottam egy rianásba, és orra buktam. Ez volt a szerencse, mert az orrom a rés másik szélét érintette, s így az orromon csúsztam tovább. Különben belefulladás volna a vízbe.

Hanem az orron való korcsolyázást kellemetlennek találtam. Talpra álltam, s visszaballagtam a Bakony széléig, ahol hevenyében egy szánkót

tákoltam össze. A szánkóra egy árbocot állítottam, s ráakasztottam vitorlának télikabátomat. Aztán beleültem a szánkóba, és miután a kabátvitorlának nekifeszült a szél, a szánkó úgy repült, mint a parancsolat. Egész napon át utaztam, s már az est is leszállt, mégsem jutottam el a tó másik partjára. De nem lehettem már messze, mert szemembe tűnt egy falu, azaz hogy a kivilágított ablakok.

Örültem, hogy nemsokára valami tanyára érek, ahol fölmelegíthetem megfagyott csontjaimat. Igen ám, de előbb olyan esemény jött közbe, amelyet világéletemben sem láttam, pedig láttam egyet-mást.

Amint szánkóm a parthoz közeledett, valami feketét vettem észre a jégen. Aztán kettőt, majd többet, végre egész falkával álltam szemközt. Eleinte azt hittem, hogy a kutyák rendeznek bált a jégen, de nagy meglepetésemre arról kellett meggyőződnöm, hogy nem kutyákkal, hanem éhes farkasokkal találkoztam. Szájuk ki volt tátva, nyelvük lógott, szemükből láng lövelt, csattogó fogaik közül pedig szikrák ugráltak ki a jégre, s ott cikáztak sisteregve, míg a nedvesség ki nem oltotta őket.

Most bizonyosan a halál fia lettem volna, ha . . . Mert egy, két vagy tíz farkassal csak könnyen elbánik az ember; az árbocrúddal agyonüthettem volna egy tucatot is; de egy falkát szétverni . . . no, arra legalább két árbocrúd kellett volna.

Kitünő ötletem támadt. Igaz, hogy elérkezett a végső pillanat, mert a fenevadak már éppen föl akartak falni. De minél veszedelmesebb a helyzet,

annál találékonyabb az ember. Én legalább ilyen vagyok.

Ügyes mozdulattal letéptem az árbocról a kabátot, amely farkasbőrrel volt bélelve; és hamarosan magamra kaptam. De nem úgy, amint viselni szoktam, hanem bélését kifordítva. Mikor ezzel elkészültem, megállítottam a szánkót, s leugorván négykézlábra álltam a jégen. A farkasok meghökkentek. Mind egy szálig megállt, és vonított igazi farkas módjára. Ekkor én is elkezdtem ordítani, és pedig olyan meghatóan, hogy az egész falka elhallgatott.

Ordítottam, vonítottam, és csak álltam négykézláb. Fázott ugyan a tenyerem, de odadörzsöltem a jéghez, így könnyebb volt várni. Egyszer csak az egyik ordas, a legnagyobb, odasompolyog mellém, és megszagolja bundám bélését. Megérezte a farkaszagot, s örömében prüsszentve a többi felé fordult. Valamit súgott nekik, amit nem értettem, de valószínűleg arról értesítette társait, hogy én is közéjük való vagyok.

Ám a bitangok nem hitték el, mert valamennyi odajött hozzám, és végigszaglászta bundámat; s mikor meggyőződtek róla, hogy csakugyan farkaszőr borít, elódalogtak. Ki erre, ki arra.

Hanem a leghatalmasabb ott maradt. Úgy látszik tetszettem neki. Csakhogy nem állhattam reggelig négykézláb a jégen; hideg is volt, meg valamit kellett csinálni így is, úgy is. Újra vonítani kezdtem, s megindultam négykézláb a part felé. A farkas utánam. És ordítottunk mind a ketten; az én tor-

kom már majdnem elrepedt; el is fáradtam a szokatlan menésben.

Végre elértünk egy ház kerítéséig, s itt már bizonyosra vettem szabadulásomat. Egy pillanat alatt átvetettem magamat a palánkon, s az udvarban talpra álltam. Csakhogy a vén farkas is utánam ugrott, s mikor látta, hogy két lábon állok, tüstént tisztába jött azzal, hogy megcsaltam.

Borzasztó dühvel rontott felém, s már-már ketté harapta volna gégémet, ha a gazda házőrző kutyája hirtelen ott nem terem. A komondor nem vette tréfára a dolgot, megragadta a farkast nyakánál, mint a nyulat, és addig rázta, míg a párát ki nem rázta belőle.

VI.

Két pandúrt megvasaltam.

A gazda, akinek a házába beugrottam, előkerült a nagy zajra, s ijedtében majdnem agyonlőtt; de megmagyaráztam neki az esetet, s a döglött farkas bőrét is odaajándékoztam, amire megbékült, behítt a szobájába, és megvendégelt. Bizony jól esett a meleg szoba, a frissen sült kolbász, meg a finom öreg bor. Vidáman elbeszélgettünk, s mikor már jó kedvünk kerekedett, megkérdeztem a feltűnően sovány gazdát, hogy miért van olyan szörnyű nagy pocakja. A jó ember elpirult, meg is haragudott, de kiengeszteltem. S akkor bevallotta, hogy falujában bíró akart lenni. A bírósághoz pedig tekintélyes pocak szükséges, ami neki nem volt. Úgy segített magán, hogy lenyelt egy darab élesztőt, amitől gyomra felfujódott. De mégsem választották meg bírónak, s pocakja nem akar lelappadni, mert gyomra nem bírja megemészteni az élesztőt. Pedig nagyon szégyenli magát a folytonos gúnyolódások miatt.

— No, ezen ugyan nem nehéz segíteni, — vigasztaltam a gazdát. — Egyék meg két-három kiló lisztet, amellyel az élesztő össze fog vegyülni, s akkor kenyér lesz belőle. A kenyeret aztán könnyen megemészti a gyomra; s pocakja is elmulik.

A bölcс tanácsért vendéglátó gazdám annyira megszeretett, hogy saját szánkóján vitetett haza.

Otthon persze nagy volt a meglepetés, de az öröm is. Mikor elmondtam kalandjaimat, atyám belátta, hogy nem vagyok alkalmas a papi pályára; s úgy okoskodott, hogy legcélszerűbb lesz megyei hivatalt vállalnom. Ide ilyen magamfajta emberek kellenek, de különben is megállapítottuk a családi tanácsban, hogy nálam tudományosabb férfiú nincs a megyében. Ha primás nem is lehetek, az alispán-ságig vagy szolgabírósáig bizonyosan felviszi Isten a dolgomat.

Mielőtt azonban felcsaptam volna a falunkban hivataloskodó szolgabíró mellé patvaristának, ki kellett pihenni az iskolai fáradalmakat, s be kellett gyakorolni magamat az agarászás, kártyázás, vadászás, lóhajtás és ivás mesterségébe. Nem mintha nem értettem volna ezen ősi foglalkozásokhoz, mert hiszen ez a tehetség együtt született a magyar nemessel; de az iskolában kissé elhanyagoltam a virtust, most csak praxist kellett szerezni, mert enélkül nem lett volna elég a kvalifikációm.

No, de erről nem is érdemes beszélni. Ki ne tudna inni, kártyázni, lovat hajtani? De egy vödör bort kortyantás nélkül lenyelni, négy lovat gyeplő nélkül, füttyszóval kormányozni, s a kártyán mindig veszíteni, ehhez csak én értettem a megyében. Ebben rövid idő alatt olyan praxisra tettem szert, hogy nem volt semmi akadály a megyei szolgálat megkezdésének.

Egy szép nyári napon tehát felkészülődtem, s

atyámmal együtt indultam a szolgabíró hivatalába, hogy ünnepélyesen beavassanak. Mikor beértünk az udvarba, ahol eke, hintó, borona, szénaboglya, disznóól és muskátlis kert szép összhangban díszeltek, valahonnan előugrott egy mérges agárkutya, és nekemjött. Én, aki egy egész farkasfalkával néztem farkasszemet, nem igen vettem komolyan a vékonydongájú ebet. De bizony az nem tréfált, hanem beleharapott a csizmám szárába.

Több sem kellett. Úgy rúgtam oldalba, hogy az udvar másik végén esett le egy nagyot nyekkenve és keservesen vonítva. De mi történt erre? A szolgabíró lángba borult arccal, dühöngve közeledett felém, s iszonyúan ordított, hogy ki merte bántani az ő legkedvesebb kutyáját.

Nyugodtan eléje léptem, és megvallottam neki, hogy az a vakmerő én voltam, mivel a kutya megharapott. A járás hatalmas ura szörnyű szitkokkal halmozta el még a dédanyámat is, aztán puskáját lövésre kapta. Ekkor már én sem vettem tréfára a dolgot, odaugrottam, egy pillantás alatt elkaptam a puskát; — kakasát, mikor éppen el akart csettenni, letörtem, a csövet pedig elgörbítettem. Magát a puskát kicsavartam a szolgabíró kezéből, s ütésre emelve figyelmeztettem, hogy a halál fia, ha hozzám, nemes emberhez, mer nyúlni.

Ekkor azonban cselédek, hajdúk, inasok, kocsisok, pandúrok törtek elő a lármára, és körbe fogtak. A szolgabíró azt parancsolta, hogy kötözzenek meg. A tömérdek ember rám rohant, s édesapám látván a nagy veszedelmet, arra bízott, hogy

me ieküljek, különben fölakasztat a nemes vármegye.

Én azonban vitézül közéjük csaptam, s akit értem, nyomban elterült a földön. Hanem valamelyik pandúr hurkot vetett a derekamra, s felsőkaromat úgy leszorította, hogy nem birtam mozdítani. Most már könnyű volt bilincset verni a csuklóimra. Aztán nagy diadallal bezártak egy kamrába.

De nem sokáig tartottak benne. A szolgabíró egy jobbaggyal befogatott, s két szuronyos pandúr kíséretében küldött a megyei székvárosba. Nevettem magamban, mert most már bizonyosra vettem szabadulásomat. A két pandúrt akkor üthettem volna le, amikor kedvem tartotta, de a körülmények úgy alakultak, hogy nem kellett a szegény embereket bántani.

Estefelé egy csárda elé értünk, ahol a pandúrok máskor is meg szoktak pihenni. A kocsis szintén bement az ivóba, csak magam maradtam a szekéren. Benn vidám élet folyhatott, mert húzta a cigány, és szólt a nóta.

Éjfél tájban dülöngélve jött vissza a két pandúr és a paraszt. Aztán újra elindultunk. Én akkorra már lecsavarintottam csuklómról a bilincset, s mosolyogva néztem, mint támaszkodik egymás vállának a két elázott vitéz. Nemsokára úgy horkoltak, hogy szinte harsogott. Nem is sejtették, hogy bilincsemmel megvasaltam az ő lábukat, s hogy tarsolyukból kicsentem egy másik bilincset, amelyekkel kezüket láncoltam össze. A két szuronyos puskát ledobtam, a parasztnak pedig odasúgtam, hogy megálljon, mert különben baj lesz.

Hanem a paraszt szintén aludt. Nem tehettem mást, mint szépen leemeltem a bakról, sapkáját, szűrét elvettem, s a kötőfékkal egy útszéli fához kötöttem. Elkészülvén vele, a sapkát a fejemre nyomtam, a szűrt magamra terítettem, felültem a bakra, a lovak közé csaptam, s olyan gyorsan hajtottam be Szekszárdra, hogy a pandúroknak a kijózanodásra sem jutott idejük. Bezzeg fölébredtek a megyeháza udvarán, és nagyot csodálkoztak, mikor előadtam az akkori várkapitánynak, hogy a szolgabíró küldte be őket, mert agyonütötték a kutyáját, s őt magát is megöléssel fenyegették.

A várkapitány látta, hogy mind a két pandúr részeg; el is hitte, hogy ittas állapotukban megfeledkeztek magukról.

De a pandúrok védekezni kezdtek, és esküdöztek, hogy én vagyok a bűnös. Ekkor a szűröm zsebéhez kaptam, s úgy tettem, mintha elő akarnám húzni a szolgabíró levelét. De mivel nem volt levél, azt kellett mondanom, hogy otthon feledtem. A várkapitány szigorúan megparancsolta, hogy rögtön menjek vissza, és hozzam magammal.

Tüstént fölpattantam a bakra, és úgy elhajtottam, hogy máig is üthetik a nyomomat. A két pandúr persze ott maradt. Hogy mi történt velük, nem tudom, de a parasztnak, aki még akkor is a fához kötve aludt, visszavittem kocsiját, lovát, szűrét, sapkáját.

Én meg elléptem.

VII.

Beszegődtem erdőkerülőnek.

Az akasztófától csak megszabadultam. De hová legyek ezután? Haza nem mehettem, otthon bizonyosan kerestek a pandúrok, minthogy a félreértésnek előbb-utóbb ki kellett derülnie. Kissé szomorú is voltam, mikor családomra gondoltam, s arra, hogy atyám kívánsága nem teljesülhetett. Már tudniillik az alispánságot illetőleg. De nem azért hívnak engem Hány Jánosnak, hogy minden kis akadály kétségbeejtsen. Elmegyek világot próbálni, gondoltam, s majd csak lesz valahogyan. Másból is meg lehet élni, nemcsak az alispánságból.

Úgy is cselekedtem. Elindultam napnyugat felé; siettem ki szeretett megyém határából. Útközben találok Savanyú Józsisal, a híres betyárral, s egy vadkörtefa alatt összebarátkoztunk. Nagyon szerette volna Jóska, ha beállok a bandájába, de nekem nem volt kedvem ilyen mesterséghez. Nem is erőltette hát a dolgot. De adott egy tanácsot, hogy próbáljak szerencsét Ipszilon gróf udvarában, ahol éppen paradés kocsisra volt szükség, mert a régi elvesztette az eszét, s mindenütt azt kereste, még a hintó ládájában is. Mivel nem lehetett vele boldogulni, elvitték a kórházba.

Megfogadtam a tanácsot, és elgyalogoltam Ipszilon gróf kastélyába. Ámde későn érkeztem, mert a megüresedett kocsisi állásra éppen egy órával előbb nevezte ki a gróf az ispánjának a fiát. Hanem azt mondta, hogy megfogad erdőkerülőnek, ha akarom.

Hogyne akartam volna.

Így lettem Ipszilon gróf erdőkerülője. Szép hivatal ez nagyon, s ami fő, nincs vele semmi dolga az embernek, csak sétálni kell az erdő körül. És vigyázni a vadakra, hogy a tilosba ne tévedjenek. Csordaszámra járt ott a szarvas, vaddisznó, medve, bölény, oroszlán... akarom mondani: hiéna. És olyan szép békességben megfértek egymás mellett, mint a testvérek. Nem volt azokkal semmi baj.

Néha eljött a gróf, és lelőtt egyet vagy kettőt. Már amint a kedve tartotta. Máskor vendéget is hozott magával, s ezek között akadt olyan, akinek meg kellett kötni a vadat, mert futtában nem tudta volna eltalálni. De én éppen az ilyen vendéget szerettem, mivelhogy bőven járt a borraivaló. El is éltem volna itt holtom napjáig, ha közbe nem jön a grófkisasszony madara.

Egyszer reggel, mikor a fenyves körül sétáltam, látom ám, hogy sok nép szalad az erdő felé. Vajjon mi lehet az? tűnődtem magamban. Amint közelebb értek, megismertem a gróf cselédségét. Lányok, asszonyok, gyerekek, kocsisok, szakácsok rohantak arra irányomban. És minden fa előtt megálltak, aztán megint tovább futottak. Jobban kezdtem figyelni, s akkor láttam, hogy egy madarat hajszolnak. A grófkisasszony tarka, aranyos papagályát,

aki beszélni is tudott. A madár az egyik fáról a másikra röppent, de nem birták megfogni, pedig szerették volna, mert a grófkisasszony az ablakából nézte őket, és bizonyosan nagy jutalmat ígért annak, aki kedves madarát visszahozza. Fölmásztak a fára, hivatgatták, hessegették, dobálták, vízipuskával lödözték, de a papagály mindig tovább szökött, mikor már a közelébe férkőztek. És nagyot nevetett, mert nevetni is tudott; meg azt kiabálta, üldözőinek, hogy:

— Bolondok.

Aztán megint tovább repült.

Így jutott el a fenyveserdőig. Egy tőlem nem messze álló fára ült, és onnan kezdte megint rikogatni:

— Bolondok, bolondok, bolondok.

A halálrafáradt cselédség kimerülve nyúlt végig a pázsiton, és lihegve könyörögtek nekem, hogy segítsek a madarat megfogni. Nevettem serkedő bajúszom alatt, s tréfáltam velük, hogy fogják meg őket.

— Jancsi bácsi, az Isten áldja meg, — rimánkodott az egyik szobaleány, mikor szóhoz jutott, — segítsen, mert a grófkisasszony mindnyájunkat elkerget.

— No, jó, — feleltem — hát rajta, fogjuk meg.

Sohasem tudtam ellenállni, ha fehérszemély kért valamire. Igaz, hogy ritkán kért, de ez most mellékes.

Azonnal fölmásztam a fára, s óvatosan megközelítettem a mararat. De a cudar jószág észrevett,

elnevette magát, rikkantott egyet, és átszállt a másik fára. Szörnyű mérges lettem, mikor a cselédek is kinevettek; leugrottam a fenyűről, s odaléptem ahhoz a fához, amelyiken a cifra madár tollász-kodott.

Egy-kettőre úgy kihúztam tövestül a fenyőt, hogy mindenkinek torkán akadt a szó. Hanem a madár egy fával megint tovább repült. Most azonban már elment a kedve a nevetéstől. Kigyomláltam a második fenyőszálat is; de arról is átszökkent. Kihúztam tíz fát, a madarat mégsem birtam megfogni. Pedig éppen megfoghattam volna, ha a szakács rám nem kiált, hogy az Isten szerelmére ki ne szaggassam a gróf egész erdejét, mert jaj az én fejemnek.

Ebben bizony igaza volt a szakácsnak, magam is beláttam. Valami más módon kellett a papagályt megkeríteni, aminek elérése végett még két fa kirántására volt szükség. Egyet, amelyikre majd ráakarna szállani a madár, egyet pedig, amelyiken ült. Kirántottam előbb azt, amelyikről tudtam, hogy rá fog szállani, s mikor ezzel elkészültem, kiszakítottam azt is, amelyiken ült. Bezzeg rosszul érezte magát, mert nem tudott hova repülni, noha egy egész erdő állott előtte.

De éppen ezért zavarodott meg, amit nem lehet egy olyan madártól csodálni, amelyik egész életét kalitkában töltötte. Ott lebegett fölöttünk a levegőben. Míg azon gondolkodott, merre szálljon, ügyesen fölhajítottam pörge kalapomat, amely visszaestében olyannak látszott, mintha karvaly lett volna.

A papagály ijedten összehúzta nyakát, s mikor a kalap ráesett, alatta tehetetlenül ő is lehullott a földre.

Most már könnyű volt megfogni. Úgy elterült a földön, mintha agyonzúzta volna magát. De nem. Ijedtében csak elájult. Cifra tollai annyira elhalványodtak, hogy egy jó órába telt, míg magához tért, és visszanyerte tarka színét, meg hangját.

Most nem azt kiabálta ám, hogy: bolondok, hanem azt sóhajtotta minduntalan, hogy:

— Jaj nekem, jaj nekem!

VIII.

Feleségül kértem a grófkisasszonyt.

Az aranyos madarat nem én vittem haza a grófkisasszonynak, mivel sohasem szerettem dicsekedni tetteimmal. De még aznap behívtak a kastélyba. Egyenesen a kisasszony elébe, aki tiszta fehér szobában lakott. Minden bútora elefántesontból való volt, arannyal kirakva. Ilyen szépet emberi szem ritkán látott. De micsoda volt ez a grófkisasszony szépségéhez képest. Szőke haja úgy ragyogott mint az arany; kék szeme, mint a hajnali csillag; ajka pirosabb volt a rubintnál, homloka pedig fehérebb a hónál. Gyönyörűséges termetét éppen olyan színű ruha takarta, mint amilyen a szivárvány. Égből szállott angyalnak látszott, s már azon gondolkodtam, hogy térdre boruljak-e előtte, vagy megcsókoljam a kezét, mikor megszólalt a fülemüle énekénél is andalítóbb hangon:

— Derék legény vagy, Jancsikám.

Kiegyenesedtem, ahogyan csak bírtam, aztán megpödörintettem kis bajúszomat, s éppen azt akartam felelni, hogy: vagyok aki vagyok, mikor picinyke kacsóját felém nyujtotta, és megint beszélni kezdett:

— Köszönöm Jancsikám, hogy megfogtad a ma-

daramat; nem leszek érte hálátlan. Mit kívánsz, Jancsikám? Mondd, és teljesedik.

Miután kezét illedelmesen megcsókoltam, újra ki-düllesztettem a mellemet, s minden tudományomat összeszedve így válaszoltam:

— Örülök, hogy a kisasszonynak örömet szerezhettem. A kisasszony kedvéért megfognám én még az ördögöt is, azért sem kívánnék semmit. Vagy ha kívánnék, magát a kisasszonyt kívánnám, de tudom, hogy attól nem vásik az én fogam.

— Nagy kópé vagy te, Jancsikám, — mondta nevetve az angyalformájú grófkisasszony; s én éppen úgy éreztem magamat, mint mikor tavasszal rám süt az aranyos napsugár.

— Mit tehet az ember, — feleltem, ha ilyen szépet lát.

— Nono, — tiltakozott ő zavarodottan, csak el ne kapass engem hízelkedéssel. Hanem tudod mit, Jancsi! Ha nem fogadsz el tőlem semmit, megteszek lovászsomnak, hogy mindennap láthassalak.

És a grófkisasszony lovászhelyénnyé lettem. Egy aranyszörű táltost adtak alám; a kisasszony meg fehér paripán szokott lovagolni.

Reggelenként kivágtattunk az erdőbe, s ott hallgattuk a feketerigók fütyülését. Útközben pedig beszélgettünk egyről-másról. A kisasszony nagyon szerette hallgatni hőstetteimet, s némelyikét tizszer is el kellett mesélni. Egyszer aztán elmondtam neki azt is, hogyan jöttem a világra a gólya hátán. Megcsóválta gyönyörű fejét, aztán picike ujjával megfenyegetve így szólt:

— Lám, lám, Jancsi! hát te vagy az a gonosz csont, aki fölmásztál a gólya hátára, mikor engem akart elvinni a Fekete-erdőből.

— Ejnye, ejnye, — kurjantottam — most értem csak, miért volt nekem olyan ismerős a kisasszony. Persze hogy azért! Most már emlékszem. De ki gondolhatta volna, hogy így fordul a dolog. A manóba! Ha megfordítva történik, én leszek az Ipszi-lon gróf, a kisasszony meg Háry Juliska. Akkor aligha kerülünk össze. No de így is jó.

És amint beszélgettünk, beszélgettünk, egyszer csak megbotlik a grófkisasszony szürkéje. Szinte elállt a szívem verése az ijedtségtől. Megijedtem pedig azért, mert a kisasszony lebukott a ló hátáról, s éppen hogy el birtam kapni a levegőben. Ha egy pillanattal későbben ugratok utána, bizonyosan leesett volna a földre, s talán meg is ütötte volna magát. Így azonban nem történt semmi baj, csak a ló sántult meg.

Tapogattam a szegény pára lábát, dörzsöltem, huzogattam, de sehogysem tudott rálépni. Mit csináljunk most? A kastély még messze volt, hogyan jutunk haza? Az mégsem illett volna, hogy a kisasszonyt fölvegyem a magam lovára, és egy lovon nyargaljunk a kastélyba. Gondolkodtam, gondolkodtam, mitevő legyek, de semmi sem jutott az eszembe.

Megharagudtam a fejemre, s ráütöttem egyet az öklömmel, aminek rögtön meglett az eredménye, mert egy kitűnő gondolat pattant ki agyamból; éppen úgy, mint a kovakőből a szikra.

Megkértem a kisasszonyt, hogy üljön fel a szürkére; de attól félt, hogy a paripa nem bír menni s ő megint lebukik. Bízattam, hogy ne féljen, amig engem lát; s ennek megvolt a hatása. Fölsegítettem a lóra. Akkor aztán a szürkét kisasszonyostul fölvettem hátamra, s úgy vittem haza a kastélyba. A sárgát pedig a kantárnál fogva vezettem.

Otthon nagy volt a csodálkozás. Mindenki azt hangoztatta, hogy ilyet még nem látott. Hanem a gróf kinevetett, és azt mondta, hogy okosabb lett volna a grófnőt a sárgára ültetni, a szürkét pedig vezetni. Belátom, hogy igazat mondott, de ehhez nem kellett volna Háry János; s ami a legfőbb, a kisasszony annyira megszeretett, hogy ki sem mondhatom. Élete megmentőjének, édes Jancsikájának nevezett, s úgy mosolygott rám, mint a piros alma.

Bizony-bizony nem víz folydogált ereimben, s nem teremtet az Isten holmi pipogya legénynek. Nagy dologra határoztam el magamat. Egyszer amint együtt lovagoltunk, megköszörültem torkomat, s kivágtam magyarosan, hogy . . . no, hogy is mondtam . . .

— Úgy látom, — hogy a kisasszony szeret engem.

— Persze hogy szeretlek, édes Jancsikám, — felelt a lelkem. Nálad nélkül nem is tudnék ellenni.

— Tudtam, — bólintottam rá. Nincs más hátra, mivelhogy én is nagyon szeretem a kisasszonyt, legyen a feleségem. Bizonyisten, megbecsülöm.

Nagyot nevetett erre a grófkisasszony, látszott hogy megörült őszinte és bátor szavamnak. Úgy

örült, hogy megint majdnem leesett a szürkéről. Azalatt én újra fogadkoztam, hogy tejbe-vajba fürösztöm, a tenyeremen hordozom, még lélegzetet is veszek helyette, ha neki terhére volna. Erre aztán elkomolyodva megcirógatott, és azt mondta, hogy jól van. Hanem azt a föltételt szabta, hogy menjek el világot próbálni, szerezzek hírt, dicsőséget, s ha valami nagy dolgot vittem véghez, kérjem meg a királyt, hogy tegyen gróffá vagy legalább is báróvá. Mert az ő apja nem egyeznék bele abba, hogy közönséges magyar nemes legyen a leánya ura. Noha a nemes ember sem az utolsó.

Hát bizony igaza volt a lelkemnek. Beismertem. Aztán megesküdtem, hogy hű leszek hozzá holtom napjáig, de még azontúl is. És megfogadtam, hogy addig nem nyugszom, míg valamely jeles tettemért a király fejemre nem teszi a grófi koronát.

IX.

Az ördöggel is akadt dolgom.

Fájt a szívem, de hiába, búcsút kellett mondanom az Ipszilon gróf házának. Akkor már elhatároztam, hogy beállok katonának, jelentkezem a győri táborban, ahol vitézi sereg várta a nagy Napóleont. Előbb azonban haza látogattam, hogy szüleimtől is búcsút vehessek.

Éjjel kellett mennem, hogy a szolgabíró meg ne tudja látogatásomat. Az erdőben vártam meg, míg az idő elérkezett, s éjfél tájban elindultam. Osonva értem a falu széléig, ahol egy magányos, rozzant viskóban lakott Kati néni, a javasasszony, aki fülemet megfoldozta. Ablakából világosság áradt, de ebben nem volt semmi különös. Hanem valami kukorékolás-féle nyögést hallottam. Kíváncsian lopódtam az ablakhoz, s be akartam nézni, ám hiába, mert egy vörös függöny eltakarta a szoba belsejét. Ezenközben a kukorékoló nyögés folytonosan hallatszott.

Már tovább akartam menni, mivel azt gondoltam, hogy a vén boszorkány valami varázslást végez,

mikor a fájdalmas nyögés szörnyű vonításba csapott át. Elhatároztam, hogy megnézem, mi történik belül. És a küszöbhez léptem.

Ebben a pillanatban fölpattan az ajtó, s mellemel iszonyú lökést éreztem, mintha a villám sujtott volna. És egy rémületes árny suhant el mellettem.

Csak éppen hogy betántorogtam a szobába, s mit kellett látnom! Kati néni két kezénél fogva fel volt kötve a mestergerendára, szája kóccal bedugva, melle pedig vérzett. Legelőször is kihúztam szájából a kócot, és megkérdeztem, mi történt vele.

Csak úgy suttogva-hápopva mondta el a szegény, mert már alig volt benne élet, hogy az ördög kötötte meg; le akarta nyúzni, s ki akarta metszeni a szívét, hogy megszáritsa, porrá törje, és orvossághént beadja az öreganyjának, aki nyavalyatöréséből addig nem gyógyul ki, míg Kati néni szívét meg nem ette. Aztán arra bízott, hogy bújjak az ágy alá, húzzak elő egy üveget, amelyben szentelt víz van, s ezzel hintsem meg a küszöböt. Különben az ördög ismét visszajön. Az imént is csak azért tudott belopódzni, mert Kati néni elfeledett szentelt vizet önteni a küszöbre. Száz esztendeje még egyik napon sem feledte el, s száz esztendeje leste már az ördög, hogy megfoghassa. S most meg is nyúzta volna, de szerencsére jöttem én, és kimentettem a halál torkából.

Mikor Kati néni mindezeket elmondta, arra kért, hogy oldozzam le kezéről a köteléket, mert már

nagyon elzsibbadt az egész teste. El akartam vágni a kötelet, de éppen olyan ütést éreztem a kezemen, mint amilyen az ajtónál ért. Kati néni figyelmeztetett, hogy a köteléket is hintsem meg szentelt vízzel, amit meg is tettem. Hát uramfia! a kötelék tüstént levált, de nem kócból való kötél volt az, hanem egy utálatos kígyó, amelyik nyomban meg is döglött. Ki is rugdaltuk tüstént a szobából.

Mikor ezzel is elkészültünk, Kati néni leheveredett vackára, hogy egy kicsit kipihenje magát. Aztán elővett valami varázsszert, bekente mellét ott, ahol az ördög nyúzni kezdte, s mindjárt jobban lett. Nemsokára egészen magához tért, s akkor elkezdett hálálkodni, hogy megszabadítottam az ördögtől. A hálálkodás elől meg akartam szökni, de visszatartott, s arra bízott, hogy kérjek tőle valamit, hacsak lehet, teljesíti kérésemet.

Én azonban nem kértem semmit. Megvallottam neki, hogy beállok katonának, és valami nagy dolgot szeretnék véghez vinni, hogy a király gróffá avasson. Ebben ő úgysem tehet semmit. De bizony a vén boszorkány erősködött, hogy tehet.

— Vajjon mit? — tudakoltam.

— Sokat fiam, — szólott ő — sokat. Ha te háborúba mész, meglehet, hogy levágják a fejedet, vagy agyonlőnek. Már pedig holtan még királynak sem érdemes lenni.

— Ez már igaz, hagytam helyben.

— No látod, fiam. Nekem van egy szerem, ha ezzel bekened a bőrödet, nem árthat sem golyó, sem kard. Csak arra kell vigyázni, hogy víz ne ér-

jen testedhez, mert lemossa a kenőcsöt, s akkor megint ki lennél téve a veszedelemnek.

Nagyon megörültem Kati néni szavainak, s megköszöntem hozzám való szívességét. Ő pedig elővette a varázsszert, beleöntötte egy üstbe, majd rozsdás vasakat dobott a folyadékba, s miután ezek forrás közben elolvadva összevegyültek a szerrel, bekentem testemet. Mindjárt meg is próbáltam késszel megszúrni bőrömet, de alig érintettem hozzá, a kés pengéje rögtön eltörött.

Hálálkodva hagytam el Kati néni gunyhóját, s haza ballagtam szüleimhez, akik nagyon megörültek érkezésemnek. De nem sokáig maradhattam otthon, mert kezdett hajnalodni. Édesapám ideajándékozta egyik lovát, és szablyáját, amellyel ő a törököt aprította annak idejében. A szablyának nagy hasznát vettem, hanem a lóról bizony lemaradtam.

Egy rengeteg erdőn mentem keresztül, és a ló hátán elaludtam. Hogy történt a dolog, hogy nem, ma sem tudom megmagyarázni. Elég az hozzá, reggel arra ébredtem, hogy egy kőrisfa ágán lógok. Beleakadt a mentém az ágba, s én ott ragadtam, paripám pedig nyugodtan ballagott tovább, mintha semmi sem történt volna. A jó Isten tudja, hová ballagott, de az bizonyos, hogy én ott csüngtem az ágon, mint a szentjánoskenyér. És nem birtam szabadulni.

Talán még most is ott lógnék, ha nem ered meg a szél, s nem kezdi hintálni testemet. Lábammal segitettem magamat lendíteni, s egyszer csak megfordultam a levegőben, mint a gombostűre tűzött

cserebogár. És mindig gyorsabban forogtam. Szinte már el is szédültem, mikor végre elszakadt a mente, s egy merész bukfenccel úgy talpraugrottam, hogy a szomszéd fán kopácsoló harkály is elcsodálkozott. Valószínűleg felöltöztetett macskának gondolt, s nagy rikoltozással menekült az erdő közepe felé. Én meg Győr irányába indultam.

X.

Engem talált el az ágyúgolyó.

A győri táborban puskaporos volt a levegő. Mikor én oda értem, már javában várták Napóleont. Voltak ugyan elegen, de azért szívesen fogadtak; mert olyan legényt, mint amilyen én voltam, nem nélkülözhettek... Legalább azt mondta a kapitány, akinél jelentkeztem.

Előbb ugyan megkérdezte, hogy mihez értek. Elsoroltam neki, hogy élve megfogom a farkast, kihúrom a fát gyökerestül, lehívom az égről a csillagot, elérem a futó nyulat és egyebeket. A kapitány a fejét csóválta, majd bólintgatott, s kijelentette, hogy ez mind igen szép, de az a kérdés, értek-e a lóhoz? Tudok-e lovagolni?

Majdnem elfutott a méreg, hogy ilyet mernek tőlem kérdezni, Vitéz Háy Jánostól. De nem igen lehetett virtuskodni, ha bele akartam jutni a katonai fegyelembe.

— Hogy tudok-e? — feleltem; már hogyan tudnék, hiszen lovászlegénye voltam az Ipszilon gróf kisasszonylányának, akinek a kedvéért idejöttem.

Ezenközben egy fakó mént vezetett felénk egy közhuszár, a kapitány úr ménlovát, amelyiknek a

hátán még nem ült ember, mert nem tűrte a lovast. Megkérdeztem a kapitány urat, hogy ráülhetek-e? A kapitány nem nagyon tanácsolta, de mivel látta, hogy szeretnék a ló hátára pattanni, beleegyezett.

Hamarosan a mén hátára ugrottam, és a kötőféket megragadtam. A ló jóformán észre sem vette, hogy ráugrottam, olyan gyorsan történt a dolog; de mikor a hátán ültem, egyszerre fölállt két hátulsó lábára, és le akart rázni magáról. De most emberére talált. Térdemmel szörnyen megszorítottam az oldalát, csak úgy ropogtak a bordái; hüvelykujjammal pedig olyan barackot nyomtam a feje búbjára, hogy menten négy lábra kellett állania. Csodálkozott is a kapitány, meg a sereg, mivel majdnem mindnyájan odacsődültek körém, hogy megbámulják vitézségemet.

Hanem a ló, mikor újra visszanyerte erejét, megint csak két lábra ágaskodott, és mindenképen azon volt, hogy levessen a földre. Hagytam egy ideig, hadd játssza ki magát, de mihelyt megelégteltem ficáinkolását, olyan pofont mértem ábrázatának jobb felére, hogy majdnem ellapult a feje. De ez semmi. A rettentő pofontól el kezdett forogni, és olyan gyorsan forgott két lábán, hogy akik látták, azt mondták, hogy semmit sem láttak.

Pergett, mint az orsó, én pedig keményen szorítottam az oldalát. Végre elszédült, s kimerülve ráállt mind a négy lábára. Fejét szomorúan lelógatta, és bánatosan nézett gazdájára, aki nem szánta meg, hanem elégedetten mondogatta:

— Úgy kell neked, — te makrancos. Most ugyan emberedre találtál.

— Arra ám, — hangoztatta a sereg, s nagy tisztelettel néztek rám, aki megfékeztem a kapitány úr ménjét.

Mert soha többé nem makrancoskodott, az egészen bizonyos. Igaz, hogy más nem is ült a hátán, csak én, mert a kapitány nekem adta, s rajta jártam a csatákba.

Előbb azonban leszálltam a lóról, odaléptem a kapitány úr elé, s jelentettem, hogy a lóhoz való tudományomat bemutattam. Rögtön paroláztunk, a kapitány fölvelt a seregbe, még pedig maga mellé.

Alig hogy ez történt, nagy mozgás keletkezett a táborban. Azt kiabálták az emberek, hogy jön a francia. Fegyvercsörgés, ágyúdörgés, kardcsattogás, lódobogás hallatszott mindenfelől. Kapitányom, meg én álltunk nyugodtan, a többiek ide-oda szaladgáltak. Pedig akkor még egyetlen franciát sem lehetett látni.

A kapitány hozzám fordult, és így szólt:

— Te Jancsi, — azzal dicsekedtél, hogy jó szemed van, hogy lelátsz a tenger fenekére is. Gyorsan mássz föl erre a kútágásra, és nézd meg, hol vannak a franciák.

Mint aféle jó katona, rögtön engedelmeskedtem, s egy perc alatt fönn voltam a kútágason. Onnan aztán körültekintettem, mint jó Hunyadi a szirttetőről. Nem igen kellett a szememet megerőltetni, észrevettem, hogy húsz-harminc mérföldnyi távol-ságban mozog az ellenséges sereg. Megmagyaráz-

tam a kapitánynak, merre van a tűzéréség, hol állanak a huszárok s ha nem csalódom, Napóleon érdemeit is láttam.

Míg így mutogatok, magyarázok, hirtelen a gyomromhoz kellett kapni. Valami szörnyű ütést éreztem, s majdnem lebuktam a kútágas tetejéről. Hát mi történt! Amint odakaptam a gyomromhoz, valami gömbölyű került a markomba. Forró volt, mint a tűz, s akkora, mint egy nagy tök. Jól megnézem, s látom ám, hogy bomba. Igazi bomba. Ezzel lőttek gyomron. Hirtelenében egy kicsit megijedtem, mert eszembe jutott, hogy el is robbanhat, és megölheti kedves kapitányomat. Fogtam a bombát, s úgy belehajítottam a kútba, hogy onnan bajos lett volna kimásznia. De elrobbant. És akkorát durrant, hogy az is meghallotta, aki teljesen süket volt.

A rettentő durranásra a magyar seregben nagy zavar keletkezett. Valaki elkiáltotta magát, hogy: nyakunkon a francia. És a vitéz magyar sereg anyyira összekeveredett, hogy mindenki elveszítette a fejét, s egyik csapat a másik után futásnak eredt. Futottak mint a nyulak. Csak mi ketten maradtunk állva: én és a kapitány.

Torkunk szakadtából kiabáltunk, hogy megálljanak, de hiába. Futottak.

Ezalatt megjelentek a francia gyalogosok. Szuronyt szegezve rohantak előre, s már alig voltak tőlünk száz lépésre. Mikor megláttak engem, mutogatni kezdtek, valószínűleg arról beszéltek, hogy: nini itt van az, aki megfogta gyomrán a bombát.

De itt ám. És fölemeltem kardomat, megfenyegettem a franciát, hogy baj lesz, ha nagyon közelre talál jönni. Meg is csappant erre a bátorságuk. Rohamlépés helyett szép csendes tempóban indultak utánunk, akarom mondani a magyar sereg után.

A kapitány úr még most is szidta a futókat, és bízatta őket, hogy álljanak meg; de beszélhetett azoknak. Mit volt mit tenni, mi is kezdtünk visszafelé ballagni. Én a kapitány mögött, nehogy valami bolond golyó beleszaladjon a hátába. Mert repültek, füttyültek fülünk körül a golyók, mint a legyek; közben-közben dongó módjára egy-egy nagy bomba zúgott el a fejünk fölött.

Kardommal többször is meg kellett fenyegetni az előretörekvő franciákat. De egyszer csak elmaradtak, bizonyosan belefáradtak szegények a nagy hajszába. Mondhatom, hogy ketten gyönyörűen fedtük Komárom felé retiráló seregünket. Az már igaz, hogy rendben szaladtunk.

XI.

A komáromi szűztől elkértem a vár kulcsát.

Komáromhoz bajra érkeztünk. Már mint a kaptányom meg én. Az emberek nem tudtak bemenni a várba. Ide-oda futkostak, káromkodtak jó magyar szokás szerint, s akadt olyan is egy-kettő, aki féltette a bőrét, hogy az ellenség itt a vár falain kívül eléri, és fölaprítja.

Mikor közénk érkeztünk, megkérdeztem egy közhuszárt, hogy mi a baj? Mondta ám az atyafi, hogy nem lehet bemenni a várba, mivel a kőszűz, aki a vár fokán őrködik, nem akarja ideadni a kulcsot.

Az angyalát, gondoltam magamban, vagy talán mondtam is, ennek a fele sem tréfa. Aztán megtudakoltam, hogy hol tartózkodik az a rátartós kisasszony. Mikor megmondták, arrafelé nyargaltam, s egyszer csak látom ám a szentemet, amint lesüti a szemét, és a köténye szélét babrálja. Persze, mihelyt rátekintett göndör kis bajuszomra, összezavarodott, s bezzeg nem nézett olyan felfuvalkodottan, mint a többire.

Hát még mikor odaléptettem közelébe. Úgy elpirult a kis hamis, hogy a főtt rák sem jobban. De csak nem szólt, hanem tovább huzogatta a köté-

nyét, és a szeme sarkából pislogott felém amúgy lopva. Már mint ahogyan a szemérmes fehérnép szokott.

— No babám, — kurjantottam föl neki incselkedve, egy csókért nem adnád-e ide azt a kapukulcsot?

— Ejnye Jancsi bácsi, — felelt vissza irulva-pirulva, de goromba kegyelmed!

— Már azt ne mondd lelkem, hogy goromba vagyok, mert a tűzbe is elmennék érted; meg akár ezt a nagy várat is feldöntöm, ha akarod...

— Az Istenért, kiáltott ijedten, azt már ne tegye kegyelmed. Inkább odaadom a kulcsot.

És a kulcstartót nyomban előkereste a köténye alól, aztán lekapcsolta a vár kulcsát, s szépen ledobta a csákómba.

Illendőképen megköszöntem hozzám való szíves-ségét, s a kapuhoz vágatva kinyitottam a zárat, amire nagy örvendezve bevonult a hadsereg.

Ide bizony jöhetett már a nagy Napóleon. Neki szintén csak fület mutatott volna a kőszűz. Ám a vitéz francia császár idáig nem mert előrenyomulni, s mi csaphattunk akkora áldomást, hogy a vár fala is megrendült a nagy vidámságtól.

Csakhogy nekem nem volt kedvemre való ez a folytonos dinom-dánom; én hírt, dicsőséget akartam szerezni, hogy minél előbb gróf lehessenek. Mondtam is a kapitánynak, hogy menjünk valahová törököt vagy franciát fogni, mert a tétlenség nem ér semmit. A kapitány igazat adott, de azt felelte, hogy még nem lehet.

Azonban nemsokára ő maga kérdezte meg a századot, hogy kinek volna kedve Csehországba betörni. Persze mindnyájan jelentkeztünk. Erre elpanaszolta, hogy nemrégiben fogadott egy cseh szolgát, aki tulajdonképen kém volt és gondolatolvasó. A gazember egy éjjel, mikor a kapitány aludt, belopódzott a hálósobába, kiolvasta gazdája gondolatát, és ellopta. Ami pedig nagy hadi titok volt. Ezzel a titokkal haza szökött Csehországba, és bevette magát egy várba. Ezért indultunk a várat megostromolni, s a gondolatolvasó kémet élve vagy halva megkeríteni.

Előre örültem, hogy most kínálkozik alkalom érdemeket szerezni. Mert azt bizonyosan tudtam, hogy én szerzek érdemeket, csak alkalom legyen rá. Az útról ítélve, amelyet megtettünk, az látszott, hogy a várostrom nem lesz gyerekjáték. S mikor odaértünk, meggyőződhattünk róla, hogy össze kell szedni minden erőnket.

A vár egy olyan alakú hegyen épült, mint a cukorsüveg, és majdnem az égig nyúlt. Gyalog oda fölmászni nem lehetett. Hogy miképen jöttek le az ott lakók? Édes Istenem! Hát csak könnyebb lejönni, mint fölmenni; lecsúsztak a hegyoldalon.

De amint mondom, gyalog oda följutni nem lehetett, egyébként mi nem is akartuk térdig koptatni a lábunkat. Ott volt mindegyikünknek a jó lóva. Hanem a ló is csak úgy tudott fölkapaszkodni, hogy köröskörül csavarodva, dugóhúzó módjára léptettünk. Én mentem elül a fakóval, a többieknek már könnyebb volt a kitaposott nyomon

járni. Mentünk is vagy egy hétig, ha ugyan tovább nem; de pontosan nem tudom megmondani az időt, mert nem hoztunk magunkkal kalendáriumot.

Mikor már a hegy tetejéhez közeledtünk, megláttuk a várbelieket, amint a falak mögül rémült arccal figyelték vakmerő vállalkozásunkat. Néhány ágyut is elsütöttek, de mivel mi folyton körben haladtunk, nem találtak el senkit.

A hegy tetején már könnyű volt a dolgunk. Először megabrakoltattuk elcsigázott lovainkat, s mihelyt megpihentek, követet küldtünk a kapuhoz, hogy eresszenek be, vagy adják ki a gondolatolvasó tolvajt. Követünk hiába zörgetett, a várbeliek úgy tettek, mintha semmit sem hallanának.

— No, most mit csinálunk? — fordult hozzám a kapitány.

— Mit csinálunk? — feleltem neki: Hát azt csináljuk, hogy átugratjuk a vár falát, s odabenn majd számolunk a várbeliekkel.

Úgy is cselekedtünk. Nem is kellett nagyon megsarkantyúzni a lovakat, azok már tudták, hogy ugrani kell. Olyan gyönyörűen átlebbentek az akadályon, mintha táltosok lettek volna. Rettentően kopogott a vár köves udvara a lovak patkójától, s ez annál ijesztőbb volt, — de nem ám ránk — mert egy lelket sem lehetett látni. Bemenekültek szegények a vártoronyba, s hiába döngettük az ajtókat, senki sem nyitotta ki. Már éppen azon gondolkodtam, hogy kötelet vetek a toronyra, és lerántom, mikor kitárult az egyik ajtó, s a küszöbön megjelent egy díszbe öltözött kopasz férfiú.

Kijött az udvarra.

Utána huszonnégyszáz fehér ruhás leány, mindegyik virágot tartott a kezében. Aztán asszonyok, férfiak, az egész várnép, s míg ezek az udvaron elhelyezkedtek, a toronyban tarackok durrogtak. Nyilvánvaló volt, hogy mindez a mi tiszteletünkre történt, s csakhamar előállott a díszruhás kopasz férfiú, aki kapitányunkat üdvözölte, aztán kegyelmet kért tőle, mert ők hajlandók mindent megadni, amit kívánunk.

A kapitány úr kegyesen fogadta a tisztelgőket; megemléltette, hogy ő senkit sem akar bántani, s nem is lesz senkinek bántódása, ha a gondolatolvasó tolvajt kiadják.

A polgármester — mert ez volt a kopasz férfiú — tudatta, hogy teljesíti a kapitány kívánságát, de csak a hullát adhatja ki, mivel a gondolatolvasó, mikor a vár udvarába ugráltunk, ijedtében föl akasztotta magát.

Erre a kapitány kezét nyújtott a polgármesternek, s hamarosan összebarátkoztunk valamenynyien.

XII.

A nagy Napóleont szabadon eresztettem.

A csehországi várostromból nagy bonyodalom támadt. Az orosz császár megharagudott a mi királyunkra, mivelhogy nem akadályozta meg a vár elfoglalását. De miért is akadályozta volna meg, mikor éppen ő bízatta legjobban a mi kapitányunkat.

Szóval nagy pörpatvar keletkezett az ügyből. Száz íródiák is írta a fenyegető leveleket, amire a muszka cár olyan mérges lett, hogy eljött Bécsbe, és ott kezdett veszekedni a mi királyunkkal. Magyarosan összeteremtették egymást, s mint mondják, még birkóztak is. Persze, a mienk vágta földhöz a muszkát, de ezt én nem tudom bizonyosan, mert nem voltam ott.

Csak hallottam.

Annyi azonban bizonyos, hogy már majdnem kiütött a háború köztünk meg a muszkák között. De jött Napóleon. Ki kellett békülni, hogy együttesen fordulhassunk a franciák ellen.

Lipce körül gyülekeztünk valamennyien. Annyit mondhatok, hogy az égen sok csillag ragyog, a mezőn sok fűszál nő, a tengerben pedig sok csepp

víz van; de mindez semmi ahhoz a tömérdek emberhez képest, akik Lipcse előtt álltak.

Az összeütközés előtt kapitányom azt parancsolta, hogy ötödmagammal kémleljem ki az ellenség hadállását. Éjjel indultunk útnak, mindannyian kipróbált derék vitézek, akik nem ijednek meg a maguk árnyékától. De még a másétól sem. Pedig megijedhattunk volna, mert a kísértetek úgy hemzsegték az éjjeli sötétségben, hogy minduntalan bele beleütköztünk egybe. Akartunk is egyet fogni mutatónak, de kicsúszott a kezemből, s nem kergethettem tovább, mert más dolgunk volt.

Amint megyünk-mendegélünk, egyszer valami nesz üti meg a foltozott fületem. Emberi suttogás hallatszott egy kis ligetből. Leszálok lovamról, óvatosan, mint a macska, odalopódzom, hát uramfia! mit látok! A nagy Napóleon parolázott a muszka császárral, és abban egyeztek meg, hogy a muszka — mivelhogy még mindig neheztelt a cseh várért, nem fogja bántani a franciát.

Éppen elváltak, s hallottam az elsiető orosz császár lovának dobogását. No most, gondoltam magamban, itt az alkalom, érdemet szerezni. Kirántom kardomat, Napóleon elé toppanok, és azt mondom neki, hogy:

— Foglyom vagy, az angyalát!

A francia nagyon meghökkent, ő is a kardjához kapott, de ebben a pillanatban megjelentek társaim, s láthatta, hogy innen nincs menekülés.

— A foglyom vagy, — ismételtem szigorúan.

— Úgy látszik, — felelt szomorúan a császár.

— Akkor hát le a kardot, — parancsoltam. És ide a kezedet, hadd kötöm meg.

— Várj még, jó vitéz, — kérlelt a nagy Napóleon. — Látom, hogy hatalmadba kerültem, nem is akarok ellenkezni. Csak arra szeretnék figyelmeztetni, hogy te most a fejeddel játszol. Ha megtudják katonáim, hogy elfogtál, szétszedik darabokra országodat, királyodat, de még téged is.

— Az angyalát, — kiáltottam — szeretném én azt a franciát látni, aki hozzám nyúl. Vitéz Háy János nem fél senkitől, csak az Istentől.

— Jézus Mária, — sóhajtott most a császár — hát te vagy az a híres Vitéz Háy János? Hallottam híredet. Ilyen katonák kellenének nekem.

— Meghiszem azt, — vágtam oda hetykén.

Nagy Napóleon még szomorúbb lett, bizonyosan arra gondolt, hogy most már semmiképen sem szabadulhat. De még egy kísérletet tett, hogy elereszszem. Nagy kincseket ígért. Azt mondta, hogy ad annyi földet, amennyi az én hazámban el sem férne, és hogy megtesz hercegnek; vagy ha akarom, királynak is, mert neki hatalmában áll akármelyiket elkergetni a trónjáról.

Szó ami szó, majdnem megejtett a fényes ígért. Kissé tétováztam, s megvallottam neki, hogy az Ipszilon gróf leánya kedvéért szeretnék ugyan gróf lenni, de csak magyar gróf. Máshol a királyi korona sem kell. De nem ám.

Erre ő megdicsért. Megint csak azt emlegette, hogy ilyen katonák kellenének az ő hadseregébe. Mikor észrevette, hogy a dicséret nem tántorít el,

akkor előállt azzal, hogy neki semmibe se kerül, és én mégis magyar gróf leszek.

— No már erre kíváncsi vagyok, — szoltam oda félvállról, mert ezt nem akartam elhinni. Hanem ökelme hamarosan megmagyarázta, hogy igazat beszél. Megmondta, hogy az ő felesége az én királyomnak a leánya, aki majd ír az apjának, és megkéri levélben, hogy tegyen meg engem gróffá.

Már majdnem eleresztettem, és a tenyerébe akartam csapni, de hirtelen eszembe jutott, hogy nem magyar emberhez illő a maga érdekéért föláldozni a hazáét. Ilyen embert még nem szült magyar anya, miért lennék én kivétel a dicső ősök díszes sorában. Tagadólag intettem, és azt mondtam:

— Nem ereszthetem el kegyelmedet, míg a kapitánytól meg nem kérdezem, hogy szabad-e.

— Már az igaz, — felelt ő, — ilyen becsületes emberrel még sohasem találkoztam.

— Pedig minden magyar ilyen, — erősködtem a mellemet verve.

— De mivel ilyen becsületes ember kend, — folytatta a császár, — azt hiszem, belátja kend, Vitéz Hány János, hogy nem nagyon becsületes dolog tíz embernek egyet elfogni. Illik-e ez egy Vitéz Hány Jánoshoz, aki kezével fogdossa a bombákat?

— Nem illik, bizonyisten nem illik, — ismerem be bólogatva.

— És mégis fogva tart kend?

— Menjen felséged Isten hírével, — szoltam, és eleresztettem a császárt.

Így búcsúztam tőle. Megszorította kezemet, s még akkor is hálálkodott, mikor felült a lovára. Aztán elvágatott.

Én meg visszalovagoltam a kapitányhoz, és elmondtam neki a kalandot. Nem szidott össze, ellenkezőleg, nagyon megdicsért, hogy Napóleont szabadon eresztettem. Hanem a muszka császár dolgát bejelentette a haditanácsnak. A haditanács pedig azt határozta, hogy agyonlövési a cárt, ha csakugyan nem támadná a franciát.

De támadta ám, mikor rákerült a sor.

XIII.

Kenyeres pajtásom életét megmentettem.

Az volt aztán a csata. A lipcsei. Úgy folyt a vér, hogy az ágyúkat ladikokon kellett szállítani; úgy hullott a bomba, mint a jégeső, és annyi ember esett el, hogy ezer sírásót kellett fogadni, akik egy esztendeig éjjel-nappal ásták a gödröket. A papok meg kántorok belerekedtek a követésbe, az asztalosok egész erdőket vágtak ki, hogy elég koporsót csinálhassanak. A csatatér fölött óriási griffmadarak röpdöstek, s úgy vitték föl az elesettek hulláit, mint a vércse a verebet.

Nagy csata volt az, nagy csata.

De Vitéz Hány János ott is megállta a helyét. A mi századunkat a legelső sorba állították, s a kapitány kiadta a parancsot, hogy rögtön támadni kell, mihelyt fölhangzik az első trombitaszó. A francia huszárok vagy kétszáz lépésre voltak tőlünk, s azok is alig várták már, hogy összeeressenek bennünket. Addig öklünkkel meg kardunkkal fenyegettük egymást, közben-közben káromkodtunk. Előre lehetett látni, hogy itt nagy lesz a verekezés. Aminthogy úgy is volt.

Fölharsant a trombita, s mi indultunk. Rengett

a föld, megremegett az ég; s a földindulástól, meg az égi háborgástól a dombon álló francia császár, aki messzelátón nézte a gyönyörű összeecsapást, úgy billegett, mintha csónakon ült volna. Mikor meglátott engem, a fejét csóválta. Bizonyosan nem tetszett neki, hogy én is ott voltam. Elhiszem azt! Mert csak egyet-kettőt vágtam a kardommal, úgy hullott a francia, mint a parancsolat.

Aztán hogy dolgozott a század is! és maga a kapitány! A francia lovasok ijedtükben megfordultak, s eszeveszetten futottak visszafelé. A nagy Napóleon mérgében toporzékolt a földön, és olyan erővel verte le a lábát, hogy térdig süllyedt. A futó ezredet pedig egy szálígy lelövette.

Hanem másikat rendelt helyére.

No ez már nem futott meg. Szembeszállt velünk, és most kezdődött az igazi kaszabolás. Századunk egy ideig jól tartotta magát, de egy kis baj történt. Kapitányom alól kilőtték a lovat. Szerencsére éppen mellette voltam, s hamarosan a magam nyergébe emeltem. Jó fakóm elbirt volna kettőnket is, de nem akartam szegényt megerőltetni; leugrottam hátáról, s körülnéztem, hogy valamelyik franciától majd elveszem a lovat. De alig hogy félreléptem, a tömérdék ellenség gomolyag módjára vette körül kapitányomat, és mindenki őt akarta levágni. Oda kiáltottam neki, hogy csak tartsa magát, mindjárt segítek. Aztán a tüzerekhez szaladtam, fölkaptam egy ágyút, és azzal vertem szét a kapitány úr körül tolongókat. Éppen idejében érkeztem, mert a kapitány úr keze már vérzett.

Mikor szétzavartam az ellenséget, századunkat újra rendbe akartam szedni, de nem lehetett. Hol a tüzérek, hol a gyalogosok, hol a huszárok keveredtek közénk; annyit kellett dolgoznunk, hogy kezünk rámerevedett a kardra, lovainkról pedig úgy szakadt a hab, hogy néhol a saját habjukból alig birtak kiúszni.

De meg is emlegette Napóleon a magyar husárokat, mert csunyan elvertük a híres franciáját. Szaladni kellett neki, mint a nyúlnak. S mihelyt megérezte, hogy közeledik a baj, leugrott a dombról, s úgy vitte zöldtollas kalapját, mintha repülni akart volna.

Utána iramodtam, de hallok ám, hogy az egyik kenyeres pajtásom a nevemet kiabálja. Visszafordulok, s akkor látom, hogy két francia szorongatja. Egyiket csak lelökte lováról, de a másikkal nem birt. Már-már hátrálni akart, amit nagyon rösteltem volna; mit tehettem egyebet, segítségére siettem.

De nem érhettem oda idejében. A rettentő francia lecsapta pajtásom fejét, amelyet elkapott a szegény. Egy ideig felém nyujtva tartotta, mintha azt akarta volna mondani: látod Jancsi, levágták a fejemet. Aztán paripája megvadulva vágatott, ő pedig elejtette fejét, s nemsokára maga is lebukott a lóról.

A francia, mikor meglátott, megsarkantyúzta lovát, de fakóm jobban birta, mint az övé. Éppen ott értem utol, ahol pajtásom fejetlen teste hevert, s éppen úgy lekanyarítottam a fejét, mint ő a pajtásomét.

Most aztán nem sok vesztegetni való időm maradt. Leugrottam fakómról, s keresni kezdtem pajtásom fejét, de bizony nem találtam. Vagy nem ismertem meg a sok levágott fej között, vagy valahova messzire gurult. Kénytelen voltam a franciáét fölkapni, s mikor pajtásom fejetlen testét is magam mellé emeltem a nyeregbe, neki a vágatásnak, miként a forgósziel.

Egyenesen a doktorhoz nyargaltam, és megkértem, hogy varrja föl a francia fejét a pajtásom nyakára. A doktor vonakodott, de eszébe juttattam, hogy az orvosi tudomány ma már annyira előrehaladt, hogy új fejet is tud a régi helyére operálni. Igazat adott a szemüveges férfiú, s a markotányosnét magához intve, tűt meg cérnát kért tőle. Aztán hozzálátott az öltögetéshez. Hanem ha észre nem veszem, visszafelé varrta volna föl a fejet.

Megigazítottuk annak rendje és módja szerint, s én fogtam, míg az öltögetés tartott. De azért nagyon aggodtam, hogy pajtásomból egészen kiment a lélek. Mert az operálás után meg sem mozdult.

Lefektettük egy tábori ágyra, s mivel Napóleon serege már úgyis szaladt, és rám nem volt szükség, odaültem melléje, és a homlokát borogattam. Egy jó óra múlva elkezdett tátogatni, s valamit beszélt is, de bizony én nem értettem. A doktor magyarázta meg, hogy franciául beszél. Hát persze, azért nem tudtam megérteni. Adtunk neki egy kis pálinkát, amit jóízűen lenyelt, de ismét elalélt.

Kérdést intéztem a doktorhoz, hogy lesz-e valaha

belőle ember? amire az orvos nem tudott bizonyosat mondani. Egy hétig élet-halál közt lebegett, de mikor a hét eltelt, a doktor kijelentette, hogy meg van mentve.

Ennek úgy megörültem, hogy menten kiugrottam a bőrömből. Talán még máig sem vettem volna észre, hogy nincs bőröm, de a doktor rám kiáltott:

— Mit csinált kend, az Istenért!

És egy tükröt tartott elém, amelyben láthattam, hogy csupa nyers hús vagyok. Aztán körülnéztem, s mögöttem egy lépésnyire ott hevert összezsugorodva a bőröm. Bizony magamtól nem tudtam volna újra belebújni, de a doktor segített. Így is nehezen ment, mivel a bőr egy kissé összeszikkadt, s néhol föl kellett metszeni, hogy magamra húzhassam.

XIV.

Megint csak kigázoltunk a bajból.

Futott a francia, legelül maga a császár, a nagy Napóleon. Mi meg utána. Akit értünk, azt lekasza-boltuk; de jól meg kellett eresztetni a kantárszárat, mivelhogy másképen üthettük volna a nyomukat. Mikor aztán egészen szétvertük az ellenséget, hadi-tanácsot tartottunk, és elhatároztuk, hogy bevesz-szük Párist.

Lett erre nagy öröm a seregben. Még a sebe-sültek is talpra állottak, vagy lóra ültek, s mire Páris falaihoz értünk, mind meggyógyultak.

A mi századunk szokás szerint a legelső sorban járt. Csináltuk az utat a nagy ármádiának, s ha valami gyanus csoportra akadtunk, azt szétzavar-tuk. Kitértünk jobbra balra, mindenütt megtisztí-tottuk a környéket. Néha egy hétig sem ételhez, sem italhoz nem jutottunk, tisztára a levegőből éltünk, amely arrafelé olyan sűrű, mint a köd ná-lunk; s jó is annak, aki szereti.

Mikor már eljutottunk Franciaország szélére, kissé elfáradtunk. Kapitányunk megsajnálta ben-nünket, s bevezetett egy városba, ahol nagyon szí-vesen fogadtak. A szíves fogadás fölbátorított, s

elhatároztuk, hogy éjjelre meghálunk, ha alkalmas helyet kapunk.

Kaptunk is szállást egy nagy majorban, ahol lovainkat is jól tarthattuk, meg magunk is biztonságban voltunk, mert a majort kőfal vette körül.

A nap még jóformán le sem hanyatlott, már mindnyájan végigfeküdtünk a szénapadláson, s nyomban álomba is merültünk. De öt percig sem maradhattunk nyugton, a kiállított őrszem fölzavart, és jelentette, hogy a majort körülvette valami száz-ezer francia.

— Keresztülvágjuk magunkat, — kiáltottam, — ha egy millió volna is.

— Lassan, Jancsi, lassan, — csitított a kapitány. — Ha mi keresztülvágjuk is magunkat, de a lovaink nem bírják.

— Az már igaz, — bólintottam rá.

— Látod, Jancsi, — folytatta a kapitány, — néha nem elég a vitézség.

— Akkor valami egyebet kell kigondolni, — szóltam homlokomat összeráncolva.

— Én is azon töröm a fejemet, — mondta a kapitány, — de nem tudok semmit kitalálni.

Láttam, hogy megint csak nekem kell a becsületet megmenteni, tüstént készen is voltam a tervvel. Mert sürgetős volt a dolog. Azt tanácsoltam, hogy keressük meg a pincét, s ennek a végénél kifúrjuk a földet, aztán a lyukon kimászunk, és hátba támadjuk az ellenséget. Ezalatt lovaink is kipihenik magukat.

Mindenkinek tetszett a terv, s a század csende-

sen leosont a pincébe. A franciák már javában döngették a kaput. Én legalább hallottam, mert mielőtt a pincébe mehettem volna, valami alkalmas fűrófélét kellett keresnem. Ilyet azonban nem találtam, de letörtem három ekének a vasát, s ezeket rákötöttem egy kocsirúdra. Készen volt a fűró.

Nagy diadallal vittem a pincébe, ahol pajtásaim már vártak. Igaz, hogy nem nagyon szomorkodtak, mert jobbára a boros hordókon ültek, s nagyokat húztak belőlük leütött végű kardhüvelyükön keresztül. Az én csákómat is tele eresztették valami jóféle vörössel, s miután megittam, fűrni kezdtem a pince oldalát.

De meglepetés ért, mivel hirtelen lyuk támadt a pince falán. Átmásztam a résen, s akkor láttam, hogy egy másik pincébe jutottam. Ami nagyon kedvező volt, mert itt bizonyosan csupa pincéből állott a föld belseje, s így kevés fűrással, nagyon könnyen az ellenség háta mögé kerülhattünk.

A nyíláson átmászott az egész század, azaz hogy egy ember nem tudott megválni a boros hordótól, s csak akkor bújt a lyukba, mikor a franciák már betörték a pince ajtaját. Meg is látták a szerencsétlent, mert a lába kilógott a nyílásból, kezével pedig a másik oldalon belénk kapaszkodott. Mi húztuk magunkhoz, az ellenség pedig nem engedte, és húzta vissza a lábánál fogva. A nagy feszítés következtében teste olyan hosszúra és vékonyra nyúlt, mint a kötél, de végre is átrántottuk magunkhoz.

Ezen a franciák annyira felbőszültek, hogy egyen-

kint kezdtek átmászni a lyukon. Több nem is mászhatott volna, mert a rés csak egy személyre készült. Ez volt a vesztük.

Hagytunk minden egyest addig mászni, míg a fejét kidugta, aztán lenyisszentettük, mint a teknősbékaét, és félredobtuk, miután a testet is kirántottuk a lyukból. De csak bújtak ám egymásután, mivel nem tudták, mi vár rájuk a másik oldalon.

Egyszer csak azt vettük észre, hogy a pince megtelik francia fejekkel. Pedig még folyton másztak. Mit tehetünk egyebet, tovább fúrtuk a pince másik falát, s mikor a következő pince is megtelt, a harmadik lyuk fúrásához fogtunk. Erre azonban már nem igen volt szükség, mert az utoljával, vagy száz emberrel amúgy is elbánhattunk volna. De nem tudhattuk, hányan vannak még, azért kellett a harmadik falat is megfúrni.

Mikor már egyetlen francia sem jelentkezett, visszamásztunk az első pincébe. Kötéllé nyújtott pajtasunkat pedig úgy cipeltük magunkkal, mert részint nem tudott a maga lábán járni, részint el sem fért volna a pincében, hacsak össze nem göngyölítjük, mint a trombitát.

Most pihenni akartunk, de kötéllé nyújtott pajtasunk nagyon fájdtotta a derekát, amin segíteni kellett. Próbáltuk visszanyomkodni, de nem sokra mentünk vele, s nagy fájdalmat is okozott a szegénynek, mert rettentően jajgatott. A nyomkodást abba kellett hagyni. Majd belemártottuk hideg vízbe, de ennek sem mutatkozott semmi hatása. Végre úgy segítettünk, hogy a majorostól kértünk

egy akó ecetet, amellyel addig öntöztük kívülről-bévről, míg a tiszta borecet össze nem húzta testét rendes formájába.

Ekkorra már reggel lett, s mivel kapitányunk kiadta az indulásra való parancsot, nyergeltünk, és összekészülődtünk anélkül, hogy egy szemhunyorítást is aludtunk volna.

Vendégszerető gazdánk hurkával, kolbásszal, szalonnával megtöltötte tarsolyunkat, s mindegyikünk nyeregkapájára egy kis hordó bort is akasztott, ami igen jól esett. Annyira összebarátkoztunk, hogy alig birtunk egymástól elválni.

XV.

Páris városában kimulattam magamat.

Nemsokára Páris falai előtt állottunk. A nagy Napóleon megadta magát, csak életéért könyörgött. A császárok, mert volt ott egy tucat is, megkegyelmeztek neki, s engedték, hogy elmeneküljön. Voltak, akik látták, amikor egy botra akasztott kis batyuval szökött ki a város kapuján, s a kapu előtt álló császároknak kezet csókolt, amiért meghagyták az életét.

Nem tudom, hova futott a szegény, de azt gondoltam magamban, hogy nem jó császárnak lenni, s örültem, hogy nem fogadtam el, mikor királyi koronát ajánlott nekem. Most én is futhattam volna vele, tudja Isten, hová.

Így pedig diadalmasan bevonulhattam Páris városába. Mert megint minket küldtek előre szállást csinálni. Mikor az első utcából befordultunk, egy órási térre értünk, ahol ezer meg ezer asszony várakozott. Mindegyik egy vagy két gyereket tartott a karján, de volt olyan is, akinek a nyakában ült a harmadik. A gyerekeket felénk nyujtva könyörögtek, hogy ne foglaljuk el városukat. Férfit nem lehetett egyet sem látni, mert vagy elestek a csatá-

ban, vagy aki megmaradt, a padlásra bújt szégyenletében.

Meg kellett állítani a századot, mert az asszonyoktól nem lehetett tovább menni. Baj volt az is, hogy nem tudtunk velük beszélni, de eszembe jutott, hogy kenyeres pajtásom, akinek a doktor varrt fejet a nyakára, érti a francia szót. Fölbiztattam hát, magyarázza meg az asszonyoknak, hogy mi nem a magunk jószántából jövünk, hanem parancsszóra.

De mikor megszólalt, hirtelen előugrott egy asszony, és kenyeres pajtásomat szidalmazni kezdte. Nem értettem, mit beszélt, de láttam, hogy nagyon haragszik. Hát aztán kiderült ám, hogy a szegény menyecske megismerte az ura fejét a pajtásom nyakán, s azért szitkozódott, mert az urát árulónak hitte. Erre a többi asszony is felbőszült, s főző kanállal, seprűvel, porolóval nekünk támadtak. Kénytelenek voltunk meghátrálni, mert asszonyokkal csak nem verelkedhattunk.

Befordultunk egy másik utcába, és elvágtattunk előlük. Mikor el-elmaradoztak, fölkerestük a polgármestert, és átadtuk neki a parancsot, hogy másnapra mindenkinek legyen szállása, de különösen a császároknak. A kecskeszakállú, vékony férfiú mekegett valamit, de eleinte nem tudtuk megérteni; míg végre megmagyarázták, hogy a polgármester azt mondja, hogy a császároknak nem ad szállást. Kapitányom káromkodni és fenyegetőzni kezdett, s már-már majdnem baj lett a dologból, mikor francia-fejű kenyeres pajtásom félrehívott,

és valamit súgott a fülembé. Erre én jelentettem a kapitány úrnak, hogy ketten eltávozunk, s kértem, hogy várjanak meg, mert lesz olyan, amelyet még nem láttak.

El is mentünk. Hogy merre, azt most már nem tudnám megmondani. Elég az hozzá, hogy egy órai lovaglás után elértünk valami állatkertbe, amelybe a világ minden csodaállatját összegyűjtötték. Volt ott ötlábú kutya, kétfejű birka, meg emberből lett majom is. Volt ott sok minden, de nem értem rá valamennyit megnézni, s nem is azért mentünk oda, hogy az állatokat nézegessük, hanem egy kis házat kerestünk, amelyikben a szúnyogok laktak. Mindegyik fajtát külön üvegkalickában tartották. A kis ház előtt egy őr strázsált, aki nem akart beereszteni; de mikor pajtásom fejét megismerte — mivelhogy testvérek voltak — mindjárt nyájasabban beszélt velem is. A két testvér sokáig tanakodott, végre bementek a házba, s pajtásom egy kis üvegkalickában kihozott egy szúnyogot, amelyik akkora volt, mint a nagyobbfajta szitakötő.

Vágtattunk vissza a szúnyoggal a kapitány úrhoz, mert leütötték volna a fejünket, ha megtudják, hogy mi loptuk el a nevezetes állatot. Még egy téglát kerestünk, aztán az egész század ellovagolt egy nagy térre. Pajtásom itt letette a téglát a földre, majd megsúrta a karját, és a kicsorduló vért a téglára csepegette. Mikor ezzel készen volt, kieresztette a szúnyogot a kalickából. Most történt a csoda. A szúnyog nekiesett a téglának, és szívta-szívta teljes erejéből. Mikor már jól tele-

szívta magát, pajtásom agyoncsapta a szúnyogot; a téglá pedig erre elkezdett dagadni. Éppen úgy, mint az ember teste a közönséges szúnyogcsípés után. Csakhogy ez Indiából való csodaszúnyog volt, s ennek a csípésétől a téglá háromemeletes palotává dagadt. Ott nőtt meg a szemünk láttára. Sohasem hittem, hogy ilyen is lehetséges.

No de az a fő, hogy a császároknak csináltunk szállást.

Másnap megtörtént a bevonulás. Minden ablak tömve volt kíváncsi fejekkel, de bezzeg a kendőjüket nem lobogtatták. Mégis, mikor fakómmal eléptettem valamelyik szép asszony előtt, újjal mutogattak rám, és mondogatták egymás között: hogy íme ilyen a magyar huszár.

Mikor kipihentem magamat, néhány pajtásommal körülnéztem a városban, aztán kerestünk egy jó kocsmát, ahova el-eljárogattunk. Találtunk is egyet valamelyik utca sarkán. Finom hely volt, mondhatom. Garádicson kellett lejárni bele a járdáról, akárcsak a pincébe; mert Párisban ilyen a divat. A legnagyobb urak is csak a föld alatt szeretnek mulatni. Hogy a paraszt hol mulat, nem tudom, mert egyetlen egyet sem láttam a városban. Talán nincs is paraszt a franciában. De van egyéb. Azonban nem lehet azt elmondani, amit ott láttam, ha ezer szemem lett volna, azzal sem győztem volna a nézést. És nemcsak nappal van ott világos, hanem éjjel is. Aztán mivel világítanak?! Hát mindenféle rossz szagot összegyűjtenek egy nagy vashordóba, és csöveken oda vezetik, ahova akarják. Minden

csőnek a végén van egy csap, s ha valaki a csapot kinyitja, mindjárt meggyullad a rossz szag, és úgy világít, mint a nap az égen.

Magam is láttam, mert a kocsmában ilyenekkel világítottak, mikor fogyasztgattuk a jóféle pezsgőt, meg a libamáj-pástétomot. Mivelhogy mindig ilyenekkel éltünk. Egyebet ott nem is lehet kapni. De könnyű nekik, mert a libát úgy tudják tömni, hogy két hét alatt májjá válik az egész liba, aztán csinálnak belőle pástétomot. Eheti az, aki akarja. A pezsgő is úgy terem ott, mint nálunk a víz, a kutakban. Hanem az már igaz, hogy finom egy ital. Mikor a pohárba tölti az ember, igazi gyöngyök pezsegni fől a fenekéről, csak az a kár, hogy nem lehet a gyöngyszemeket kihalászni, mivel szétpattannak, ha hozzájuk nyúl valaki. Le kell nyelni, de aztán minden szem nagyszerű gondolattá válik az ember belsejében. Ittam is annyit, amennyi belém fért. Néha már annyi gondolat volt a fejemben, hogy majdnem szétrepedt, amin úgy lehetett csak segíteni, hogy belenéztem a lámpásba és ki-prüsszentettem a gondolatokat.

XVI.

Végre gróf lettem.

Mikor Párisban kimulattuk magunkat, elhatároztuk, hogy haza megyünk. Előttünk egy nappal előbb indult el a Habsburg császár, aki nyolclovas hintón magával vitte leányát, Mária Lujzát is. Féltette a franciáktól, hogy ennek is elvágják a nyakát. A párisi nép esküdözött, hogy a császárnénak a hajaszála sem fog meggörbülni, de hiábavaló volt minden esküdözés, a nyolclovas hintó elrobogott Mária Lujzával.

Másnap a mi századunk szintén útra kelt. Megrakodtunk mindenféle drágasággal, s a francia menyecskéknek búcsút intve, kilovagoltunk a városból. Úgy terveztük, hogy előbb Bécsbe megyünk, ahol majd mindenki megkapja a maga jutalmát. Én is számítottam rá, hogy vitézségemért gróf leszek, s feleségül vehetem az Ipszilon kisasszonyt, akivel boldog házasságot élve nyugalomban tölthetem hátralevő napjaimat.

Azonban a grófi címet hamarabb megkaptam, mintsem gondoltam. Megkaptam még útközben. Nem is mertem gondolni, hogy visszatérőben is szerezhetek érdemeket, pedig így történt.

Egy este táborba szálltunk, s mindenki elaludt. Én nem tudtam aludni, mert haza gondoltam jó szüleimre és szerelmes mátkámra. Amint így tűnődtem, lódobogás üti meg fülemet. Fakóm, aki mellettem ropogtatta az abrakot, szintén hegyezni kezdte a fülét, s türelmetlenül rázta az abrakos tarisznyát, mintha azt akarta volna mondani, hogy oldozzam le fejről, és kantározzam föl.

Mert hát egyszer csak mi történik? A táborhely mellett vezető úton jött egy vágató lovas. És hogyan jött. Szinte egy ugrással átrepült a tábor hosszában, pedig nem is egyedül ült a paripán; egy nőt tartott az ölében. Csak egy pillanatra láttam, de eleget láttam. Az én szememet nem csalta volna meg akkor sem, ha magán az istennyilán lovagol. A következő pillanatban már fönn ültem a fakó hátán, s egyetlen ugrással künn teremtem a köves úton, a másik ugrással pedig a vágató lovas nyomába fordultam. Közben leoldoztam az abrakos tarisznyát, s a kötőféket kezembe fogva nyomultam a nőtolvaj után.

Fegyver nem volt nálam, sem kard sem pisztoly, mert előkeresésükre már nem volt idő. De bíztam a jó Istenben, hogy majd csak megsegít most is, mint ahogyan eddig megsegített. Nógattam lovamat, cirógattam, cukrot ígértem neki, hogy most az egyszer még feszítse meg erejét, aztán ő is kipihenheti magát az Ipszilon gróf istállójában. Repült is a fakó, ahogyan csak bírt, s nemsokára közelébe értem az előttem vágatónak. A sötét éjben kísértetiesen lebegett az elrabolt nő fehér ru-

hája, s ijesztően hangzott a lovas kiáltozása, aki paripáját bízta, ütötte, sarkantyúzta.

Csak néhány lépés választott már el bennünket, mikor egy folyó meredek partjára értünk. A nőtolvaj jobbra fordította lovát, az enyém a nagy lendületben beleugrott a vízbe. No, még ilyen szerencsétlenség sem történt velem, gondoltam; most már vége a leány megszabadításának. Azért nem adtam meg magamat, hanem amilyen gyorsan csak lehetett, átúsztattam a másik partra. Úgy okoskodtam, hogy nekik is át kell ide jönniök, ha menekülni akarnak, s akkor én elibük kerülök. Aminthogy így is történt.

Egyszer csak hallom ám, hogy hidon dobog a ló patája. Rögtön odaugrattam a hid bejárójához, s éppen akkor, mikor a nőrabló előbukkant. Lovaink úgy összeütköztek, hogy mind a kettő hátulsó lábaira állott, s az én fakóm beleharapott a másik orrába, aminek következtében ez nem tudott mozdulni.

A többit már könnyű volt elvégezni. Paripámról leugrottam, a nőrablót derékon kaptam, s beledobtam a folyóba. Aztán, mint a ki jól végezte dolgát, a fehérszemélyt nyergembe emeltem, s fakómmal indultam visszafelé.

Mikor pirkadni kezdett, megnéztem a leányzó arcát, hát majdnem leszédültem a lóról, mert olyan szépet még sohasem láttam. Kíváncsi voltam arra is, vajjon ki lehet, s mikor csákóm tollbokrétájával megcsiklandoztam az orrát, és fölébredt ájulásából, megkérdeztem, mi történt vele. Szegény csak úgy

suttogva, rémüldözve mondta el, hogy atyjával utazott hazafelé, s amint az est leborult, egy csapat francia megtámadta kocsijukat. A kíséretükben levő katonák minden franciát levágtak, csak ezzel az eggyel nem birtak, aki őt elrabolta. Üldözték is, de hiába.

— Hanem, hála Istennek, végezte beszédét, — te megmentettél, jó vitéz. Ha visszakisérsz atyámhoz, méltó jutalomban fogsz részesülni.

— Hogyne kísérném lelke, galambom, — biztattam. Viszem is, csak azt mondja meg, ki az apja?

— Mária Lujza vagyok én, — vallotta be szérmésen.

— Huh az angyalát, — kiáltottam, már bocsásson meg a felséges császárné, hogy így az ölemben tartottam, mint más közönséges ember leányát. De bizonyisten, nem tudtam.

Ő azonban mosolygott, és azt mondogatta, hogy nem baj. De én tudom, mi az illendőség; leugrottam a fakóról, s úgy vezettem kötőfékjénél fogva, a császárné pedig a hátán maradt. Mikor egészen kivilágosodott, Mária Lujza jókedve is megjött, és sok mindenfélét elbeszélt az életéből. Még azt is elmondta, hogy az ura nagyon goromba ember, néha meg is verte a feleségét.

Szörnyen sajnálkozva vittem vissza az édesapjához, aki úgy megörült, hogy menten a nyakamba borult, és könnyezve szorongatta kezemet. Én meg szégyenlősen sütöttem le szememet, mert nem vol-

tam hozzá szokva, hogy ilyen nagy urak ölelgesenek.

— No, Vitéz Hány János barátom, — szólt a király kegyesen, most megkapod jutalmadat. Mivel megmentetted leányom életét, neked adom feleségül és a fél országomat.

— Felséges királyom, — beszéltem, csákómat megemelve, köszönöm hozzám való jószágát, de ezt a nagy megtiszteltetést nem fogadhatom el. Szegény ember vagyok, bizonyisten jó volna a császári családba beházasodni, de az egyházi törvény sem engedi, mivelhogy a felséges császárnénak él még az ura.

— Igaz biz az, — kiáltott a király, és a homlokára ütött.

— Aztán, — folytattam alázatosan, van már nekem mátkám, az Ipszilon grófkisasszony, akit a világért sem hagynék el. Ha felséged meg akar jutalmazni, tegyen meg gróffá, hogy szerelmes mátkámat elvehessem, s boldogok lehessünk. Ennél többet nem kívánok.

— Most jut eszembe, — vágott közbe Mária Lujza, hogy a nagy Napóleon is megkért, irjak szerelmes atyámnak Vitéz Hány János érdekében, mert egyszer elfogta az uramat, és szabadon eresztette...

— Kár volt, dörmögte a király, — de azért megteszlek gróffá, Jancsi barátom.

Azzal előhivatta íródeákját, s ott az országúton, a hintó tetején megiratta a kinevezését. Pecsétjét

is rányomta, csak amiatt szabadkozott, hogy birto-
kot nem adhat a címeres levélhez, mert mostanság
nincs egy tenyérvnyi bitang földje. Mind el kellett
adni a zsidónak a háború miatt. Hanem majd idő-
vel azt is ad.

Még egyszer megölelt, és biztatott, hogy fordul-
jak hozzá, ha netalán szükségem lenne rá. Meg
hogy egyébként is nála szálljak meg, ha Bécsbe
kerülök bármikor.

Aztán megcsókoltam Mária Lujza szép fehér ke-
zét, és fakómon elkocogtam.

XVIII.

Kissé elszomorodtam.

A grófi címeres levéllel legelőször is századomhoz siettem, s megmutattam kapitányomnak, aki megveregette vállamat, és azt ígérte, hogy eljön a lakodalmamra. Aztán elbocsátott; megengedte, hogy előre mehetek, mert tudta jól, hogy a szívem már nagyon húz hazafelé.

Vidáman ügettem kedves fakómon. Végre Magyarországra érkeztem; megdobbant a szívem, mikor az ország határát átléptem. Hiába, csak igaz az a közmondás, hogy: extra Hungariam non est vita. Mindenütt jó, de legjobb otthon. Bizony-bizony más itt a levegő, szebb a fű, zöldebbek a hegyek, szebben fütyülnek a madarak, s magyarul beszélnek az emberek. Örömben mindenkinek megmutattam a címeres levelet, akivel csak találkoztam; s annyira szorongatták a kezemet, hogy majd elkopott. Ha végigmentem valamelyik falun vagy városon, összecsdült a nép, megéljeneztek, fölémeltek lovastul, s nem győztem vendégségbe járni, mert mindenki össze akarta koccintani poharát az enyémmel.

Pedig én iparkodtam volna édes szüleimhez meg a grófkisasszonyhoz.

Végre mégis hazaértem. Kijött elém az egész falu, csak a szolgabíró hiányzott. Szegény már nem jöhetett, mert egyszer mérgében szélütés érte, és belehalt. Az újjongó földiek között nagy büszkén vonultam szüleim házához, ahol az ölelésnek és csóknak alig akart vége szakadni.

Hát mikor elővettem a címeres levelet, akkor lobogott ám az öröm lángja édesapám szemében, s ha idején el nem kapom előle a papirost, akarom mondani: a kutyabőrt, meggyulladt volna az öröm lángjától. Mikor aztán eleget gyönyörködtünk egymásban, elmondtam hőstetteimet, amelyeket csodálkozva hallgattak. Atyámnak az volt a véleménye, hogy érdemeimet a vármegye bizonyára méltányolni fogja, és megválaszt szolgabírónak az elhalt helyébe. Ámde megvetőleg legyintettem kezemmel és előálltam titkossal, hogy nem vagyok rászorulva a hivatalra, mert az Ipszilon grófkisasszony lesz a feleségem.

Eleinte nem is akarták elhinni, de olyan komolyan beszéltem, hogy megadták magukat, s atyám másnap mindjárt el akart indulni leánynézőbe. Én azonban ebbe nem egyezhettem bele. Magam készültem. De előbb díszruhát kellett csináltatni, mert a háborúban viselt huszáröltözetem kissé megkopott, imitt-amott a golyók is kilyukasztották. Csakhogy állott pénz nem igen akadt a háznál, egy darab föld eladására kényszerültünk. A gyönyörű piros bársony díszmagyarra éppen ráment az örökségem.

Hanem mikor a szabó hazahozta, és magamra öltöttem, azt mondta, aki látott, hogy olyan vagyok, mint a mesebeli királyfi. Mert olyan is voltam. Hát még mikor a vértől megtisztogatott rezes kardomat is derekamra csatoltam, és felültem fényesszőrű fakómra, az volt ám a valami. A nap is megállt csodálkozni, és úgy elszégyenlette magát, hogy nem világított, míg kiértem falumból.

De nem sokat törődtem vele, nyargaltam egyenesen az Ipszilon gróf kastélya felé. Amint közelebb értem, találkoztam egy igás szekérrel. Hát uramfia, mit látok! A szürke meg a sárga, amelyiken együtt lovagoltunk, húzták a szekeret. Elszomorodtam, mikor megpókosodott lábaikra néztem, és keserűséggel gondoltam a régi jó időkre. Bosszúságomban meg sem kérdeztem a kocsistól, mi újság a kastélyban; mentem előre. Mihelyt a kastélyhoz értem, egy fához kötöttem lovamat, amire előmászott egy csomó cselédféle, de a régiek közül egyet sem láttam közöttük. Négy apró gyerekkel egy asszonyszemély is odajött megbámulásomra. Ezeknek a gyerekeknek éppen olyan aranyos hajuk volt, mint az Ipszilon grófkisasszonynak; meg különben is hasonlítottak hozzá.

Valami azt súgta: Vitéz Hány János, fordulj vissza! De én nem születtem nyúlszívűnek. Ha már idáig jöttem, szembenézek azzal, akiért jöttem. És ballagtam föl a lépcsőn, egyenesen az elefántcsont szobába.

Kopogtatok, amire azt mondják, hogy: szabad. Megnyomom az aranykilincset, hát ime ott ül ám

a szobában a grófkisasszony, de nem magányosan, hanem egy idegen úr társaságában. Nekem legalább idegen volt, neki azonban nem, amit nyomban észrevettem.

— Jancsi, Jancsi! — rikácsolt a kalitkában a cifratollú papagály.

— Uram teremtőm, — kiáltott Ipszilon gróf leánya, — megjött Jancsi, a Vitéz Háry János.

— Meg ám, — szóltam haragosan. — Elhoztam a címeres levelet is.

— Jézus Mária, — sikoltott a grófnő.

Azzal benyúltam mentém zsebébe, elővettem a levelet, és feléjük nyújtottam. Megnézték mind a ketten, és dicsérni kezdtek.

— De nem addig van ám az, — fortyantam föl mérgesen, és megráztam rezes kardomat, amire az úr is, meg az asszony is megrémültek. Mert hogy a grófkisasszony annak az úrnak a felesége lett, azt nem is kell külön mondanom.

Persze eszem ágában sem volt őket bántani, csak elkeseredésemben nem birtam magamat türtőztetni. S mikor az aranyhajú asszony megmagyarázta, hogy sokáig várt rám, de nem várhatott tovább, mivel az ujságban halálom hírét olvasta; akkor én is lecsendesedtem. Beláttam, hogy igaza van, nem tehetett másképp. A megtörtént dolgon nem lehetett változtatni.

Beszélgettünk még egy kis ideig, tartóztattak is, hogy maradjak náluk ebédre, de nem fogadtam el a meghívást. A címeres levelet összehajlítván zsebre vágtam, és elbúcsúztam.

De hogy ne úgy távozzam, mint más közönséges ember, fogtam magamat, és kiugrottam az ablakon, amely nyitva volt. A grófné nagyot sikoltott, mert azt gondolta, hogy agyonzúztam magamat; de nekem semmi bajom sem történt. Az utánam és körém tóduló cselédséget félrelöktem, fakóm hátára ugrottam, és elvágattam Bécs felé.

Előbb azonban betértem egy csárdába, ahol bánatomban nagyot mulattam, s a grótkisasszonyt is úgy elfeledtem, mintha soha a világon sem lett volna.

XVIII.

Visszavittem a királynak a címeres levelet.

Azon csodálkoztok, hogy a francia háború olyan régen volt, és én még most sem vagyok öreg ember? Hát eddig még nem mondtam meg az okát? Pedig nagyon egyszerű. Február 29-én születtem, nekem csak minden szökőévben van születésem napja, természetes, hogy lassabban öregszem, mint mások.

No, de fölöttem is eljár az idő, emlékezetem is annyira gyengül, hogy hőstetteim közül naponként elfeledek egyet-egyet. Mert mindez semmi, amit elmeséltem; hej, milyenek voltak azok, amelyeket elfeledtem. Azt azonban sohasem feledem el, mennyire szívesen fogadott jó királyom, mikor Bécsben meglátogattam.

Sok barátom volt ott nekem, generális, gárdista, lakáj, de most legjobb barátomhoz, ő felségéhez szállottam, mert vele volt egy kis beszélni valóm. A várra hamarosan ráismertem a kétfejű sasról, aki a ház tetején ül, és minden nap egy magyar csordát ebédel. Mikor jó fakómról leugrottam, s a kerítéshez kötöttem, végigcsörgettem sarkantyúmat a palóta folyosóján, végigmentem vagy száz szobán,

s bekopogtattam az aranszobába, ahol ő felsége éppen katonásdit játszott a gyerekeivel.

Mihelyt meglátott, eldobta kardját, felém sietett, és megszorította kezemet. Aztán megkérdezte, hogy szolgál az egészségem, s miután asztalhoz ültetett, elküldte a király-úrfiakat, akik tarsolyomat húzogatták, hogy hívják be az édesanyjukat. Egy cseléddel pedig kiüzent a lakájoknak, hogy fakómat kössék az ő parádés lova mellé, és aranyjászolból adjanak neki abrakot.

Asztalhoz ülven ő felsége elővett a fiókból egy darab pecsenyét, amelyik vacsoráról maradt, s megjött a felséges asszony is egy üveg vörös borral. Most aztán jóízűen falatoztunk, és elbeszélgettünk régi harcainkról; közben-közben összekoccintottuk gyémántból készült poharunkat. És ittunk egymás egészségére.

Fogyott a bor, kedvünk meggyarapodott, s mielőtt nótára gyujtottunk volna, előhozakodtam ügyesbajos dolgaimmal.

— Megkövetem felséges uram, — szoltam a királyhoz, — egy kis eligazítani valóm akadt.

— Beszélj, János barátom, — biztatott ő felsége, amire kihúztam zsebemből a címeres levelet, és az asztalra tettem.

— Visszahoztam a grófságot, — mondtam a királynak. — Nincs rá szükségem, mert az Ipszilon kisasszony más felesége lett, míg én a háborúban viaskodtam.

— Ejnye, a hűtlen boszorkány, — vágott közbe neheztelve a felséges asszony.

— A halálom híret költötték, — magyaráztam.

— Az már más! — kiáltott a király az asztalra csapva. — Mert különben megkeserülte volna az apja.

— Nem lehet változtatni a dolgon, — folytattam, — bele kell nyugodni. A fejemet nem harapatom le, de a grófság sem kell. Minek a szegény embernek a nagy cím, mikor nincs hozzá való birtok. És minek a birtok, ha nincs kire hagyni.

— No, no, János bácsi, — incselkedett a királyné, — kend még fiatal ember. Ami késik, nem múlik.

— Már én azt mondhatom, — feleltem elszántan, — asszony rabja nem leszek többé. De nem ám, az angyalát.

Aztán koccintottunk, és ittunk. Hanem a király öfelsége elkomolyodva gondolkodott valami fölött, amit a felséges asszony is észrevett, és nyomban megkérdezte az urát, mi nyomja a szívét. Öfelsége nagynehezen megvallotta, hogy azon emésztődik, mivel jutalmazzon meg engem, ha már a grófságot semmiképen sem akarom elfogadni.

— Könnyű az, — szólt vidáman a királyasszony. — Tegye be felséged János bácsit a tolna-megyei rokkant nemesek simontornyai menedékházába, ahol élete végeig mást sem kell csinálnia, mint pipálni.

— Nem neki való hely az, — szólt feddőleg a király, amire én is bólintottam. — Vitéz Hány János még nincs megrokkanva, mert hiszen java-korabeli férfi. Hány Jánosnak valami hivatal kell, olyan hivatal, amelyik a természetének megfelel.

Megint bólintottam rá, s akkor ő felsége a homlokát megbökve, így szólt:

— Most jut eszembe, hogy a szekszárdi várkapitányi hivatal üresedésben van. Jó lesz-e, János barátom?

— Jó, jó, felséges uram.

— Vár ugyan nincs hozzá, — folytatta a király, — de igen szép hivatal.

— Valóban az, hagytam helyben nagy öröömömben.

És úgy is lett. Mire fakómon haza értem, meghozta Szekszárdra az udvari futár a nagy pecsétetes levelet, amelyben őfelsége a király Vitéz Háy Jánost kinevezte szekszárdi várkapitánynak.

TARTALOM.

	Oldal
I. Hogyan jöttem a világra — — — — —	3
II. Elvitt egyszer a harang — — — — —	7
III. Megfogtam a nyúl farkát — — — — —	14
IV. Hullócsillagot vittem a tanítómnak — — — — —	21
V. Egy vén farkast is rászedtem — — — — —	26
VI. Két pandúrt megvasaltam — — — — —	33
VII. Beszegődtem erdőkerülőnek — — — — —	38
VIII. Feleségül kértem a grófkisasszonyt — — — — —	43
IX. Az ördöggel is akadt dolgom — — — — —	50
X. Engem talált el az ágyúgolyó — — — — —	55
XI. A komáromi szűztől elkértem a vár kulcsát — — — — —	62
XII. A nagy Napóleont szabadon eresztettem — — — — —	69
XIII. Kenyeres pajtásom életét megmentettem — — — — —	74
XIV. Megint csak kigázoltunk a bajból — — — — —	79
XV. Páris városában kimulattam magamat — — — — —	86
XVI. Végre gróf lettem — — — — —	91
XVII. Kissé elszomorodtam — — — — —	99
XVIII. Visszavittem a királynak a címeres levelet — — — — —	104

